Krajevne novice

Glasilo občine Šmartno pri Litiji

Februar 2021

Letnik 6, številka 1

Iz tokratne vsebine:

Priznanja Občine Šmartno pri Litiji za leto 2020
stran 3

Pogovor z gospo Stanko Sirk
stran 5–6

Solidarno in odgovorno za skupno dobro
stran 16

Veseli december v Kostrevnici
stran 20

ISSN 2463-8579

Pred nami so lepši dnevi

Avtor članka: dr. Jernej Kotar

Za nami je nedvomno zelo težko leto, ki bi ga večina najraje čim hitreje pozabila. Kot družba in posamezniki smo se morali soočiti z razmerami in nevidnim sovražnikom, ki so globoko zarezali v naš način življenja in ga temeljito spremenili. Starejše generacije so doživele že marsikaj, mlajšim pa se niti sanjalo ni, da nas lahko doleti kaj takšnega. Pomembno je, da smo se iz te preizkušnje naučili kaj novega in predvsem okrepili vezi s svojimi bližnjimi, s katerimi smo lahko preživeli bistveno več časa kot sicer.

V času pisanja uvodnih misli za prvo letošnjo številko Krajevnih novic epidemije še zdaleč ni konec, vendar se ta nezadržno bliža. Kot zgodovinar se za razumevanje trenutnih razmer in dogodkov vedno znova rad oziram v preteklost, kar me upravičeno navdaja z upanjem, da se bo naše življenje kmalu vrnilo v stare tirnice. Pred nekaj več kot stotimi leti je namreč po svetu pustošila španska gripa, ki je bila dosti bolj smrtonosna od trenutnega virusa, a so jo ljudje – tudi naši šmarski predniki – uspešno premagali.

Februarsko številko smo tako kot vsako leto tudi tokrat kulturno obarvali in jo posvetili domačim kulturnim ustvarjalcem. 2. avgusta bo minilo 120 let od rojstva našega rojaka dr. Slavka Gruma, ki velja za največjega slovenskega dramatika in na katerega moramo biti zelo ponosni. Ob častitljivem jubileju smo zato k pogovoru povabili gospo Stanko Sirk, da nam podrobneje predstavi njegovo življenje in delo. V uredništvu smo v novo leto vstopili z velikimi načrti, ki pa jih bomo lahko uspešno uresničili le z vašo pomočjo. V sklopu rubrike na zadnji strani nameravamo predstaviti naselja naše občine, pomembne osebnosti, ljudske pripovedke in ostalo dragoceno gradivo, ki priča o bogati zgodovini teh krajev in se mora ohraniti za naše potomce. Na tem mestu vabim vse, ki želite sodelovati kot avtorji člankov ali pa le posredovati podatke in slikovno gradivo, da nas kontaktirate preko elektronskega naslova krajevnenovice@bogensperk.si.

Občina Šmartno pri Litiji

Številka: 352-5/2020-25
Datum: 9. 12. 2020

Občina Šmartno pri Litiji na podlagi 87. člena Stanovanjskega zakona (Uradni list RS, št. 69/03, 18/04 – ZVKSES, 47/06 – ZEN, 45/08 – ZVEtL, 57/08, 62/10 – ZUPJS, 56/11 – odl. US, 87/11, 40/12 – ZUJF, 14/17 – odl. US, 27/17 in 59/19) in 2. odstavka 23. člena Pravilnika o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem (Uradni list RS, št. 14/04, 34/04, 62/06, 11/09, 81/11 in 47/14) v zadevi javnega razpisa, št. 352-5/2020-2, z dne 27. 5. 2020, za oddajo neprofitnih stanovanj v najem objavlja

PREDNOSTNO LISTO

upravičencev za najem neprofitnih stanovanj v občini Šmartno pri Litiji.

Zap. št.	Upravičenec (št. odločbe)	št. članov gospodinjstva	št. točk
1	352-5/2020-20	3	410
2	352-5/2020-17	5	370
3	352-5/2020-15	1	320
4	352-5/2020-21	2	320
5	352-5/2020-19	1	310
6	352-5/2020-16	1	270
7	352-5/2020-18	1	170

Število oddanih neprofitnih stanovanj bo odvisno od števila izpraznjenih ali na novo pridobljenih neprofitnih stanovanj, ki bodo na razpolago v letu 2021. Stanovanja se bodo upravičencem dodeljevala postopoma po vrstnem redu glede na mesto uvrstitve na prednostni listi, odvisno od števila članov gospodinjstva in velikosti sproščenih stanovanj (primerna velikost, skladno s Pravilnikom o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem). Upravičenec, ki bo izbran za najemnika, bo pozvan k sklenitvi najemne pogodbe s strani najemodajalca. V primeru, da se upravičenec na ponoven poziv najemodajalca k sklenitvi najemne pogodbe ne odzove, se ga črta s seznama upravičencev, ki jim bodo dodeljena stanovanja.

Veljavnost prednostne liste je do 31. 12. 2021.

Občina Šmartno pri Litiji
Župan
Rajko Meserko, l. r.

Občina Šmartno pri Litiji
Tomazinova ulica 2, 1275 Šmartno pri Litiji
Elektronski naslov: info@smartno-litija.si
Telefon: 01 896 27 70
Faks: 059 097 480

Uradne ure
Ponedeljek: 8.00–12.00 in 13.00–15.00
Sreda: 8.00–12.00 in 13.00–17.00
Petek: 8.00–13.00
Uradne ure župana so po dogovoru, zaželena je predhodna najava na telefonsko številko 01 896 27 70.

Glasilo občine Šmartno pri Litiji Krajevne novice
Prispevke in oglase za naslednjo številko Krajevnih novic, ki bo izšla aprila 2021, pričakujemo najkasneje do nedelje, 28. 3. 2020, na elektronski naslov uredništva: krajevnenovice@bogensperk.si. Članke, prejete po tem datumu, bomo objavili v okviru možnosti. Avtorje prispevkov in naročnike oglasov naprošamo, naj pri svojem pisanju in oblikovanju upoštevajo navodila, ki so objavljena na spletni strani Občine Šmartno pri Litiji.

Izdajatelj:
Javni zavod Bogenšperk

Odgovorni urednik:
dr. Jernej Kotar

Uredniški odbor:
Katarina Kragelj, Domen Merzel, Matjaž Hostnik, Manca Vidic in Uroš Pušnik

Jezikovni pregled:
Janoš Železnik

Naslovna fotografija:
Zimski utrinek

Foto:
Samo Škrabanja

Prelom in priprava za tisk:
Biroservis – Mlakar Gorazd s. p., Ustje 7, 1275 Šmartno pri Litiji

Glasilo izhaja v nakladi 1800 izvodov in je brezplačno.

ISSN 2463-8579

Občina Šmartno pri Litiji

Priznanja Občine Šmartno pri Litiji za leto 2020

Avtorica članka: Nataša Dobravec

Občinski svet Občine Šmartno pri Litiji je v letu 2019 sprejel Pravilnik o priznanjih Občine Šmartno pri Litiji (Uradni list RS št.: 67/19).

Komisija je dne 11. 5. 2020 na uradni spletni strani občine objavila Javni razpis za podelitev občinskih priznanj Občine Šmartno pri Litiji za leto 2020. Rok za podajo predlogov za priznanja je bil 30 dni od dneva objave.
Komisija se je na 10. redni seji, dne 30. 6. 2020, in 11. redni seji, dne 26. 8. 2020, seznanila s predlogi za priznanja občine.
Občinski svet Občine Šmartno pri Litiji je predloge potrdil na svoji 4. korespondenčni seji, dne 11. 11. 2020.

PREDSTAVITEV PREJEMNIKOV

ČASTNI OBČAN OBČINE:
Akad. zasl. prof. dr. Janez Juhant

Je bil do upokojitve redni profesor in 5 let dekan Teološke fakultete Univerze v Ljubljani. Je mednarodno priznan predavatelj in strokovnjak na področju filozofije, teologije in antropologije. Bil je član Nacionalnega kurikularnega sveta, podpredsednik Evropskega združenja za katoliško teologijo. Je član Evropske akademije znanosti in umetnosti ter programski svetnik RTV.

ZLATA PLAKETA OBČINE:
Marjanca Vidic

Njeno delovanje v ljubiteljski kulturi v Šmartnem je zaznamovalo dolgoletno vodenje Pevskega društva Zvon. Je zborovodkinja z najdaljšim stažem (27 let) v 130 letih delovanja Zvona. Pod njenim vodstvom je društvo med drugim pripravilo in izvedlo slovesne koncerte in prireditve ob 95-, 100-, 110- in 120-letnici.
V tamburaškem orkestru je igrala 28 let ter strokovno in predano poučevala začetnike igranja na tamburici. Kot organistka in zborovodkinja cerkvenega zbora je aktivna še danes.

SREBRNA PLAKETA OBČINE:
msgr. Jože Hauptman

Msgr. Jože Hauptman je župnik na Primskovem. Poleg službe, ki je vezana na župnikovanje, veliko časa porabi za vzdrževanje in obnovo nekdanjega turškega tabora iz 15. stoletja. Tabor je bil v zadnji vojni požgan, razen župnijske cerkve. Njegova obnova se je začela pozno in traja še danes. V nekdanji zgradbi cerkve sv. Nikolaja se je že leta 1891 oblikovala 1. osnovna šola. Danes ta zgradba služi vsem kulturnim dogodkom. Med drugim tudi novo ustanovljenemu etnološkemu društvu Jurija Humarja, ki skrbi za ohranjanje etnološke in kulturne dediščine. Vodstvo društva je hvaležno župniji in župniku za moralno podporo, da dediščina tabora in okolice ne bi šla v pozabo. Skupaj z župnikom društvo oživlja sloves Jurija Humarja. V zadnjih letih se veliko ljudi obrača s prošnjami nanj in se velikokrat oglasijo tudi v župnišču, da bi še kaj več zvedeli o njem. Župnik jih je vedno pripravljen sprejeti in po svojih močeh ustreči željam. Vsako leto skupaj z društvom organizira miklavževanje v farni cerkvi.
Župnik s svojim delom pri obnovi turškega tabora vliva pogum tudi krajanom v smislu pomena vzdrževanja dediščine, ki so nam jo zapustili naši predniki. Krajane utrjuje v prepričanju, da moramo sami poskrbeti za dediščino in potem lahko pričakujemo in tudi dobimo pomoč od drugje. Vsak mesec obiskuje starejše krajane in jim nudi predvsem duhovno pomoč.

SREBRNA PLAKETA OBČINE:
Franci Šircelj

Predan in aktiven član taekwondo društva, tudi nekdanji tekmovalec, ki ima mojstrski pas 4. DAN. Kmalu po ustanovitvi društva leta 1994 je prevzel treniranje, kasneje opravil trenersko licenco pri Taekwondo zvezi Slovenije, v letu 2018 je pri Svetovni TKD zvezi prejel tudi Global Offical Licenco (GOL). Pod njegovim vodenjem so bili njegovi varovanci uspešni kot evropski prvaki, prejeli so bronasto medaljo in še kar nekaj mednarodnih odličij. Še danes nameni veliko prostih ur za treniranje mladih upov, zato mu za to požrtvovalno in srčno delo na športnem področju Občina Šmartno pri Litiji podeljuje srebrno plaketo.

JUBILJENA PRIZNANJA:

- Pevsko društvo Zvon za 130 let delovanja
- Prostovoljno gasilsko društvo Primskovo za 10 let delovanja
- Tamburaški orkester Šmartno za 10 let delovanja

Spoštovane občanke in cenjeni občani, drage državljanke in državljani!

Avtor članka: Boris Doblekar, poslanec Državnega zbora RS

Poslanec Boris Doblekar v DZ RS

Po dobri polovici mojega poslanskega mandata z zadovoljstvom ugotavljam, da trud v dobro naše družbe ni zaman, če so vidni rezultati in dobiš občutek, da si slišan, opažen in spoštovan. V tem trenutnem času z novo vlado po nepričakovano odstopljeni, ki je morala z vso odgovornostjo prevzeti težko breme epidemije z že šestimi paketi pomoči prebivalstvu in gospodarstvu, ob za večino težko pričakovanih strateških premikih in spremembah na mnogih področjih ter preboju in napredku Slovenije v gospodarskem, infrastrukturnem in turističnem enakomernem razvoju, večji skrbi za okolje, delavce, obrtnike, podeželje, kmete, mlade, upokojence, družine, invalide, gasilce, šport in mnoge druge z dodano vrednostjo, imajo vaši cenjeni glasovi, preko mojega glasu, izjemno in pomembno težo, tako verjamem, da izpolnim vaša pričakovanja. Zelo pomembno je, da Slovenija z močno zunanjo politiko pridobiva ugled in vedno večjo veljavo v svetu. Še posebej smo se izkazali pri reševanju doslej za Evropo najbolj zapletene in nerešljive situacije za črpanje skoraj dva tisoč milijard evrov. Ravno predlog slovenskega predsednika vlade je bil ključen za rešitev problema. O mojem delu, ki ga, kot lahko opazim, zelo pozorno spremljate, še to: glavno vodilo in moto mojega poslanstva v vašem imenu je vedno iskanje pravice, uravnoteženja, kompromisov, skrb za kakor koli zapostavljene, krivično obravnavane, neslišane, prezrte, majhne, pozabljene in tiste, ki se ne znajo prav obrniti, pa če se še tako trudijo.
Kot vse doslej se bom trudil, da bom tudi v prihodnje preprost, jasen in pragmatičen v razpravah in pri odločanju v korist ljudi in družbe kot celote, v korist napredka za boljšo in lepšo našo celotno domovino, s posebnim čutom in pozornostjo za prepoznavnost in razvoj našega področja Srce Slovenije, Zasavja ter mojih občin Litije in Šmartnega pri Litiji.
Nisem popoln, nisem brez napak. Vesel sem pohvale, sprejmem tudi kritiko, ki jo vzamem še kako resno. Zaradi mojih značilnosti, ko sem izjemno dostopen in odprt za vse in do vseh, je dela mnogo več, kot bi ga bilo sicer, vendar sem ga vedno vesel.
To leto je naše življenje zaznamoval nevidni sovražnik, ki nam je prekrižal mnoge načrte. Verjamem, da ga bomo premagali. Še hitreje ga bomo pregnali, ko bomo vsi verjeli, da je res izjemno hitro prenosljiv in v bolniške postelje naenkrat položi toliko ljudi, da že tako preutrujeno zdravstvo ne zmore več, da je zelo nevaren za starejše in bolnike s pridruženimi boleznimi, da, kot kažejo zadnja opažanja, pušča zastrašujoče, nepopravljive posledice na pljučih, možganih, krvi. Zato nam mora biti vsem samo en cilj, da spoštujemo, kar nam zapovedo zdravniki in odgovorni, pa četudi nam je včasih vsega dovolj in je hudo. Starejši pravijo, da predvsem mlajše generacije še težje prenašajo vso to krizo, da pa je to zato, ker nam je bilo pred virusom predobro. Že vedo, pravim jaz. Kot vsi si tudi sam želim le to, da strnemo vrste, skupaj z zdravstvom in vsemi, ki se na tak ali drugačen način ukvarjamo s to epidemijo, da skupaj zmagamo, da preženemo ta virus in da izgine iz naše sredine ter nam pusti spet živeti normalno.
Dovolite, da vam v novem letu zaželim dokončno zmago nad koronavsiljivcem, obilo zdravja, dobre volje in medsebojnega spoštovanja ter razumevanja.
Srečno 2021!

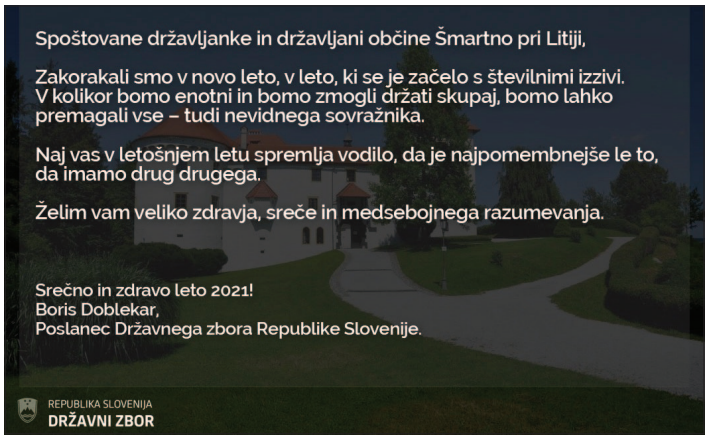

IGRA - sudoku

Sudoku je logična uganka, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo velikosti 9 × 9, s števili od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi točno enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu velikosti 3 × 3. Srednja težavnost. Rešitev sudokuja je na strani 22.

	3		8			2		7
4				9	7		8	
8				4				9
	6	4	1	5				
2					8	4		1
	9		3			7	6	
					5			
3		1	6		2	9		
		5		7		8		2

KRI REŠUJE ŽIVLJENJA.
MOJA KRI – VARNA KRI.
ZAME, ZATE, ZA VSAKOGAR.

Daj majhen delček sebe za dobro drugega.
RKS Območno združenje Litija vabi krvodajalke in krvodajalce, da se udeležijo krvodajalske akcije, ki bo
3. marca 2021
in
4. marca 2021.

KRI je nenadomestljivo zdravilo,
pri zagotavljanju krvi pa si pomagamo lahko le ljudje med seboj.

Vljudno vabljeni!

Po poteh dr. Slavka Gruma

Avtor članka: dr. Jernej Kotar

Pred kratkim smo obeležili osrednji slovenski kulturni praznik, zato smo se v uredništvu tudi letos odločili, da bo februarska številka posvečena kulturi in domačim kulturnim ustvarjalcem. Iz naših krajev je izšlo kar nekaj ljudi, ki so se s svojim delom vtisnili v narodno zavest in jo pomembno sooblikovali, vendar jih še vedno premalo poznamo in cenimo. Avgusta bo minilo 120 let od rojstva največjega slovenskega dramatika dr. Slavka Gruma, zato smo k tokratnemu pogovoru povabili go. Stanko Sirk, ki že vrsto let raziskuje njegovo življenje in delo.

Stanka Sirk (zasebni arhiv Stanke Sirk)

Gospa Stanka, dovolite mi, da se vam najprej zahvalim, ker ste si vzeli čas za pogovor z nami. Mimogrede, mineva ravno pet let, odkar je fotografija dr. Slavka Gruma krasila šele drugo izdajo Krajevnih novic. Kot je pri nas že v navadi, bi vas prosil, če se lahko našim bralkam in bralcem za začetek na kratko predstavite.

Iskrena hvala za vabilo in priložnost, da svoje misli lahko delim z bralci Krajevnih novic. Mogoče me najbolje predstavi kar spodnja fotografija, ki je bila posneta pred leti, ko sva se z nečakom sprehajala po bližnji okolici. Že od nekdaj so me pritegovale stvari, ki se skrivajo »za vrati«. Ko mi je nečak pred dnevi poslal fotografijo, že povsem pozabljeno, sem razmišljala, da najbrž ni nič naključnega, tudi to ne, da sem se usedla na razpadajoči prag stare hiše pred zaprta vrata. Sicer pa me je na nek način zaznamovalo tudi moje rojstvo. Rojena sem bila namreč doma, v Lupinici, kar je bilo sredi šestdesetih let že bolj redkost kot pravilo. In sem začela odpirati vrata kar pri Lupinici, ki je pri ljudeh, ko sem morala povedati kraj rojstva, vedno zbujala začudenje. »*Kako ljubko!*« se je največkrat izvilo iz presenečenih ust. Pa se dostikrat zgodi, da so stvari tako prijazne samo na površini. Ko sem se podala v raziskovanje izvora krajevnega imena Lupinica, seveda mnogo pozneje, ko sem za to pri študiju slovenščine pridobila potrebna znanja, sem presenečeno ugotovila, da se za prijazno besedo verjetno skriva latinska beseda *lupus*, volk. In z volkom sem imela kot otrok veliko opraviti. Seveda ne s pravim, ampak s tistim iz knjige, ki je pravzaprav postala moja mala biblija. Oče mi je namreč kot deklici podaril slikanico *Volk – Tinkov prijatelj* in iz nje sem se naučila tega, kar me skozi življenje vodi še danes: da ni dobro presojati po videzu (lupini), da se v vsaki stiski najde pomoč, da je stik z naravo osrečujoč in da je zvestoba neprecenljiva. Ja, mogoče me res še bolje kot fotografija, če se malo pošalim, označi kar moja rojstna Lupinica, prijazna zunaj in znotraj.

Zaposleni ste kot knjižničarka v Osnovni šoli Gradec v Litiji, zato imate gotovo zelo poseben odnos do knjig. Je bila morda prav ljubezen do pisane besede tista, ki vam je pripeljala na pot zanimanje za dr. Slavka Gruma?

Že moj odgovor na vaše prvo vprašanje marsikaj pove o moji ljubezni do knjige in besede. Tako ni čudno, da me je pot pripeljala do študija slovenščine in primerjalne književnosti. Nikoli pa nisem razmišljala o tem, da bom delala v knjižnici. Zanimala so me tista vrata za mojim hrbtom: upati si odpreti in pokukati v notranjost. Skratka – vedno mi je bilo blizu raziskovalno delo, a sem zaradi spleta okoliščin obsedela na pragu pred zaprtimi vrati. S Slavkom Grumom se mi je ponudila priložnost, da tako kot Kafkov mož v noveli *Pred vrati postave* skoz priškrnjena vrata pokukam onkraj.

Vsako raziskovanje je zelo težko in predstavlja velik izziv. Gotovo ste se tudi vi soočili z marsikatero oviro pri raziskovanju njegovega življenja in dela. Kdaj ste začeli s tem in kako se spominjate prvih raziskovalnih korakov?

Vedno je laže premagovati ovire v navezi. Najbrž je bilo nekje zapisano, da se bova z mojo nekdanjo učiteljico matematike in razredničarko Ido Dolšek po mnogih letih ponovno srečali, tokrat obe predvsem v vlogi učenk. Povezala naju je priprava Idine knjige *Kaku se kej narod rihta*. Potem pa sva ugotovili, da ugodne sinergije, ki se je dogodila med nama, ni zametovati. Sodelovali sva še pri knjigi *Niti življenja*, pri predstavitvi slatenskega rokopisa in seveda pri ureditvi krožišča, saj nama tudi zunanja podoba našega Šmartnega veliko pomeni. Ko sva kasneje razglabljali, kaj bi še lahko naredili za kraj, je bil najina prva misel v Šmartnem skoraj pozabljeni dr. Slavko Grum. Meni je moja izobrazba dovoljevala, da pristopim k pisatelju z literarnega vidika, Idi njene izkušnje s srečevanjem z ljudmi in zapisovanjem njihovih zgodb, da poizkusi zbrati spomine na Šmartno v prvi polovici prejšnjega stoletja in seveda na pisatelja in zdravnika Slavka Gruma. Potem pa ni bilo težko. Vedeli sva, da se bova morali sproti še veliko učiti, kar se je dejansko pokazalo pri delu z arhivskim gradivom. Imeli sva srečo, da sva naleteli na prijazne ljudi, ki so nama bili vedno pripravljeni pomagati.

Slavko Grum s prijateljem Hanzijem Razborškom, spredaj v sredini, okrog leta 1925 (zasebni arhiv Metke Rebolj)

Velika večina nas pozna vsaj nekaj osnovnih podatkov o Grumu, vendar ste v zadnjem času odkrili še vrsto zanimivosti, ki so širši javnosti še nepoznane. Katere se vam zdijo najpomembnejše?

Seveda, sicer svoje knjige ne bi naslovila *Grumova šifra*. Vendar o boleči zgodbi, ki jo razkriva knjiga, tu ne morem govoriti. Lahko pa povem to, kar seveda ni povsem neznano, da je imel Grum v Šmartnem svojo veliko ljubezen, nadučiteljevo hčer Jožo Debelak, ki je bila prva ženska elektroinženirka v stari Jugoslaviji. Zanimala se je tudi za mejna področja znanosti, za njene duhovne razsežnosti, in se v želji po dostopu do globljih resnic na spiritističen način

povezovala celo z Nikolo Teslo – vsaj tako je zapisala v ohranjenem pismu duhovnemu učitelju Lobsangu Rampi, avtorju svetovne uspešnice *Tretje oko*.
Je pa Grum kot osemnajstletni mladenič izkusil v Šmartnem tudi prvo strastno ljubezen, in sicer z 19 let starejšo Marijo Strniša, por. Mihelič, schöne Mici, kot so jo klicali Šmarčani.
Pretresljiva, a vendar tudi lepa, je zgodba Grumove stare matere Marije Sušek, por. Dolšek, tržaške najdenke, ki so jo v rejo vzeli Hauptmanovi (po domače Lesarjevi) iz Velike Kostrevnice. Bila je plemenitega rodu in je postala prva diplomirana babica v Litiji in Šmartnem.
Še mnogo zgodb se je razkrilo v teh šestih letih intenzivnega raziskovanja: med drugim tudi ta, da je bil v isti hiši kot Slavko Grum 22 let pred njim rojen manj znani šmarski pisatelj Josip Knaflič, sicer po poklicu novinar in tako rekoč pobudnik ustanovitve stalnega slovenskega gledališča v Trstu.

Grumova velika ljubezen ing. Jožа Debelak, okrog leta 1922 (zasebni arhiv družine Kalan)

Ste morda ugotovili, kakšen vpliv je imelo na Gruma Šmartno, torej okolje, v katerem se je rodil in s katerim nikdar ni pretrgal stikov?
Ja, knjigo sem podnaslovila Kako je Šmartno pri Litiji zaznamovalo življenje in literarni opus dr. Slavka Gruma. Delo bo na več kot 500 straneh govorilo ravno o tem, čemur pa literarni strokovnjaki niso posvečali posebne pozornosti: osredotočali so se na Novo mesto, Dunaj in Ljubljano, delno še na Zagorje ob Savi.

Grumova sestra Olga (v sredini) s prijateljicama Cirilo Rus (levo) in Mimico Vozel (desno), okrog leta 1923 (zasebni arhiv Zdenke Krivenko)

Pri raziskovanju njegovega življenja ste se gotovo srečali tudi z njegovimi že umrlimi in še živečimi sorodniki. Ali morda v naših krajih še živijo ljudje, ki so tesneje sorodstveno povezani z njim?
Poiskati sorodnike je bila ena zahtevnejših nalog. A vse se je izteklo tako lepo, da smo se z njimi uspeli že dvakrat srečati v Šmartnem. Skupaj smo prehodili poti njihovih prednikov. Prišli so od blizu in daleč. Celo iz Nemčije. Kot sem že povedala, je bila Grumova stara mati tržaška najdenka. Poročila se je z Johanom Dolškom iz Zgornje Jablanice. Njuni otroci so si ustvarili družine v Sloveniji, Avstriji in Nemčiji. Poleg Dolškovih iz Jablanice živita tu v bližini vnuka Grumovega strica Albina Dolška, ki je imel svojo kamnoseško delavnico nad sedanjim zdravstvenim domom in je bil leta 1926 lastnik prvega avta v Litiji, upokojeni učitelj Janez Kobal in njegova sestra, prav tako upokojena učiteljica, Berta Tršelič.

Kako bi vi ocenili pomen dr. Slavka Gruma za slovenski narod in zlasti za lokalno okolje, kjer se je rodil? Menite, da mu v naši občini namenjamo dovolj pozornosti?
Njegova drama *Dogodek v mestu Gogi* je narejena tako univerzalno, da odgovarja na vprašanja katerega koli časa ali prostora. Danes, ko se srečujemo z epidemijo, se zdi, kot da je bila napisana za današnji čas. Tako kot prebivalci Goge smo se tudi mi prisiljeni stiskati za štirimi stenami doma in na ta način mrtvijo socialni odnosi, ki so temelj človečnosti. Slavko Grum je s svojo sočutno držo, pacifizmom, zavračanjem smrtne kazni, sprejemanjem drugačnosti, predvsem pa vero v moč ljubezni tisti učitelj, ki ne grmi izza govornice, ampak z nevsiljivo besedo čaka, da ga najdemo – tudi Šmarčani.

Kot je bilo že omenjeno, boste svoja spoznanja v kratkem strnili v posebni knjigi. Nam lahko zaupate kaj več o njej?
Z Ido sva se odločili, da bosta izšli dve knjigi: *Spomini na dr. Slavka Gruma in Šmartno pri Litiji* ter *Grumova šifra*. Knjigi se bosta lahko brali ločeno, želiva pa, da bi ju bralci brali skupaj, saj bi bila tako možna najboljša umestitev Gruma v določen prostor in čas. Če bo vse posreči, bosta izšli to leto jeseni. Letos namreč mineva 120 let od pisateljevega rojstva.

Skupaj z gospo Ido Dolšek se že dolgo trudite za napredek našega kraja, pred leti ste na primer poskrbeli za ureditev krožišča v Šmartnem, iz pozabe ste iztrgali slatenske pesmi in poskrbeli za njihovo uprizoritev. Kakšni so vaši načrti za prihodnost?
Zelo si želiva, da bi v Šmartnem odprli Grumovo ustvarjalno središče (GUS). V ta namen sva lani januarja na Občino Šmartno pri Litiji vložili vlogo o zainteresiranosti za izvedbo javno-zasebnega partnerstva. Projekt sva že večkrat predstavili, ob 70-letnici Grumove smrti tudi na prvem sprehodu po Grumovem Šmartnem, ki ni ostal brez odmeva.

Si morda želite, da bi se tema o dr. Slavku Grumu tesneje vključila tudi v šolski pouk na šmarski osnovni šoli?
Seveda, tudi zato, ker je bil Grum marljiv učenec, v ljudski šoli in v gimnaziji odličnjak, predvsem pa ustvarjalen in raziskovalen, hrepeneč po srečanju s tistim, kar se skriva »za vrati«. V svojih spominih na otroštvo je zapisal: »*Bil je čas prvega obhajila. Nekako v desetem letu sem moral biti. /…/ Pa sem klečal naslednje jutro pred obhajilno mizo in so me pekle solze v očeh od vroče molitve, naj mi izpolni Bog željo, da postanem – učenjak ali umetnik, ali pa, o Bog, preljubi oče, če je to mogoče in po njegovi volji, oboje skupaj.*«

Gospa Stanka, tako kot vedno je bilo tudi tokrat res prijetno poklepetati z vami. V uredništvu vam želimo veliko zdravja in uspešno delo še naprej ter vso srečo pri izdaji knjige.

Grumova mati Marija (prva z leve) in pisatelj Josip Knaflič, okrog leta 1920 (zasebni arhiv Zdenka Slavinca)

Teden pisanja z roko

Avtorica članka: Vanja Adamlje

Društvo Radi pišemo z roko je v sodelovanju z MIZŠ ter ZRSS letos že šesto leto organiziralo vseslovensko akcijo Teden pisanja z roko, ki je potekala od 18. do 22. januarja. Namen akcije je ozaveščanje o pomenu pisanja z roko, ki je zelo pomembna spretnost. Pisava vsakega človeka je unikatna, kar pomeni, da nihče na svetu ne piše tako kot ti! Splošno znano je, da pri pisanju s pisalom možgani delujejo bolj kompleksno kot pri pisanju na računalnik. Tudi informacija, zapisana z roko, se v spominu obdrži dalj časa. Tisti, ki pišejo z roko, imajo večjo vztrajnost, dolgotrajnejšo pozornost in več idej.

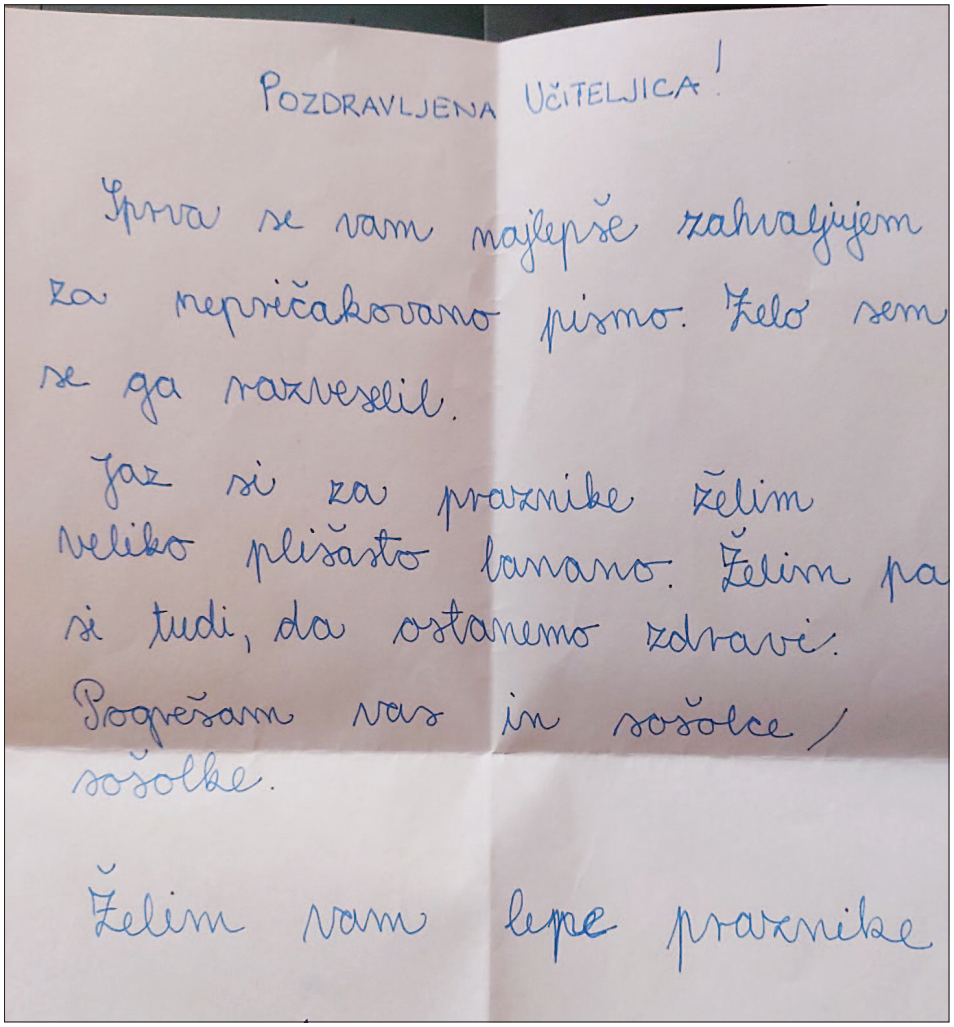

Žal smo v zadnjih mesecih zaradi razmer, povezanih z novim koronavirusom, vsi prisiljeni za pisanje bolj uporabljati tipkovnico kot pa svinčnik. Prav zato se najbrž zelo razveselimo, če nas v nabiralniku preseneti pismo, napisano z roko.

Nekatere učiteljice naše šole so pred novim letom svojim učencem poslale z roko napisane voščilnice, razredničarka 4. b pa jim je napisala pismo. In učenci so na njena pisma odgovorili s pismom, ravno tako napisanim z roko. Pisali so tudi prijateljem, sorodnikom, saj je bil slogan letošnjega tedna Pišem pismo prijatelju.

Petošolci pa so pri likovni umetnosti dobili nalogo z naslovom Tečejo reke, tečejo besede. Na risalni list so morali narisati reko, ki so jo popisali z različnimi, naključno izbranimi besedami z zemljevidov in iz berila. Reko so nato pobarvali in porisali oba brega. Nastale so res prave umetnije.

VRTEC CICIBAN
Za Povrtmi 6, 1275 Šmartno pri Litiji, Tel.: 01/ 898 73 25, os.smartnovrtec@guest.arnes.si

VPIS PREDŠOLSKIH OTROK V VRTEC CICIBAN
V VRTČEVSKEM LETU 2021 / 2022

Obrazce VLOGA ZA VPIS OTROKA V VRTEC CICIBAN dobite na spletni strani vrtca v zavihku **Dokumenti** (www.os-smartnolitija.si).
Izpolnjene obrazce pošljite po pošti od 1. do 15. marca 2021.

V primeru, da bo prijav za sprejem otrok v programe vrtca več kot je prostih mest, bo o sprejemu odločala *Komisija za sprejem otrok v vrtec.*

15 smrečic za 15 vrednot

Avtorica članka: Mojca Dragar, pomočnica ravnatelja

Vpetost vrtca v kulturo okolja je eden od pomembnih elementov predšolske vzgoje. Zavedamo se, da se svet začne na domačem pragu, zato je pomembno, da otroci dobijo poglobljen občutek za svojo dediščino in kulturno tradicijo kraja, v katerem živijo.

Na osnovi pozitivnih vtisov preteklega leta smo v mesecu septembru v sodelovanju z JZB in Občino Šmartno pri Litiji snovali načrt letošnje okrasitve šmarskega jedra. Paleta idej in zamisli je bila široka, najpomembnejše pa je bilo vodilo, da bodo v ta projekt tesno vpeti TUDI otroci in starši našega vrtca.
A žal se je kmalu zatem naše življenje povsem spremenilo. Pričeli smo živeti v dramatično spremenjenem svetu, v katerem pa sta nam navkljub temu ostala moč in dana orodja, da se s temi spremembami soočimo ter jih nekoč presežemo.
Zaposlene v vrtcu smo v naših spominih in optimizmu našle moč in pozitivno energijo ter se odločile, da nam čarobnosti in topline bližajočih se praznikov ne more vzeti nihče. Kljub nenavadnim pogojem dela, v katerih smo se znašle, smo si še enkrat dokazale, da je v volji moč ter se neutrudno lotile dela. Petnajst smrečic v šmarskem jedru so krasili naši okraski. Smrečice simbolizirajo petnajst oddelkov Vrtca Ciciban. Vsaka smrečica je nosila svojo vrednoto, za katere si tudi v kolektivu vrtca prizadevamo po svojih močeh. Verjamemo namreč, da ima naš vložek, čeprav skromen, moč dotakniti se vseh in v teh sivine in negotovosti polnih dneh pomagati pričarati tisto, kar si v svojih srcih najbolj, a po tiho želimo.

Polni elana v leto 2021

KLIŠE

Avtorica članka: Erika Horvat

Leto 2021 smo Klišejevci otvorili s projektom Dobrodelna štrikalnica od doma.

Naša štrikalnica je letos v tretji izvedbi, a malo drugačna, kot smo je bili navajeni do sedaj. V prejšnjih letih smo se mladi podali na obisk v **Dom Tisje**, kjer so nas varovanci doma naučili štrikati in nam pod budnim očesom pomagali izboljšati našo veščino. Ker pa letos obisk žal ni mogoč, smo študentje v sodelovanju s čudovitimi in srčnimi pletilkami iz **Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje Litija in Šmartno, Društva upokojencev Litija in Sveta za medgeneracijsko sodelovanje Občine Litija** organizirali dobrodelno štrikalnico, ki so se je udeležili ljudje širom Slovenije – od Jelšan, Ljubljane, Polšnika, Litije, Šmartnega, Gabrovke, Uršnih sel, Brežic pa do Maribora. Udeleženci, ki so se prijavili na naš projekt, so preko pošte prejeli pletilke in volno iz druge roke, ki jo je priskrbela trgovina Stara šola Litija, ter navodila za štrikanje. Svoje izdelke so nam nato dostavili na Kliše, nato pa so romali na licitacijo na Klišejevi uradni Facebook strani www.facebook.com/klise.klub. Izkupiček iz licitacij smo namenili stanovalcem, ki si težko plačujejo oskrbo v Domu Tisje, in tako vrnili nekaj v zahvalo za zakladnico neprecenljivih ročnih spretnosti in znanja, ki so ga varovanci doma v preteklih letih prenesli na mlajšo generacijo. Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem, ki ste sodelovali v projektu in z nami pletli to čudovito zgodbo. *Delavnica je del aktivnosti projekta Litijski inkubator za skupnost in trajnost #LIST, ki ga financira Ministrstvo za javno upravo.*

Klišejeva štrikalnica 2020 z varovanci Doma Tisje, Šmartno

Nadaljujemo s projektom **Učna pomoč za OŠ/SŠ**, ki nudi brezplačno učno pomoč za osnovnošolce in dijake iz lokalnega okolja. Naši inštruktorji so na voljo za dodatno pomoč pri usvajanju znanja v tem obdobju. Kontaktiralo nas je že precej otrok in mladostnikov, ki so bodisi potrebovali dodatno razlago bodisi zgolj potrditev, pozitivno besedo in s tem samozavest, ki je potrebna za uspešno opravljanje šolskih obveznosti. V kolikor tudi ti potrebuješ pomoč, nam na e-mail klub.klise@gmail.com napiši, kakšne vrste pomoč rabiš, v kateri razred/letnik hodiš, za kateri predmet in snov. Podali ti bomo kontakt ustreznega inštruktorja, s katerim se individualno dogovorita za nadaljnje delo. Vabljeni, da se opogumite tudi starši učencev nižjih razredov.
V mesecu februarju smo izvedli Prešeren kviz na praznik slovenske kulture oziroma z drugimi besedami na Prešernov dan, 8. februarja. Z zabavnim kvizom smo preverili splošno razgledanost naših udeležencev, predvsem na področju literature, jezika in kulture, zmagovalec kviza pa je prejel nagrado presenečenja.
Na sporedu imamo tudi projekt Zgodbarjenje (angl. storytelling), s katerim smo začeli v decembru 2019. Študentje preko Zooma delijo svoje zgodbe o različnih krajih, doživetjih, ljudeh. Načrtujemo pa tudi še kakšno delavnico. Za več informacij o dogodku in terminih izvedbe spremljaj našo Facebook stran.
Za konec pa vam ponovno sporočamo še naše stalne ugodnosti za člane, kot so ugodno fotokopiranje in vezava, učna pomoč in inštrukcije ter ostali popusti v Knjižnici Litija, Fitnes centru Klepec, Stari šoli Litija in Optiki Manja. Zaradi negotovih razmer in ukrepov so naši klubski prostori žal še vedno zaprti, tako da bomo do nadaljnjega vse dejavnosti izvajali preko spleta. Za spremembe pa nas redno spremljajte na socialnih omrežjih in na Klišejevi spletni strani https://klise-klub.si/.

Spoštovane veteranke in veterani

Avtor članka: Ladislav Lipič, predsednik

Po dolgoletnem trudu, obveščanju in ozaveščanju odgovornih na vladnem nivoju nam je uspelo vsaj delno spremeniti Zakon o vojnih veteranih. Pomembna sprememba, ki stopi v veljavo s 1. januarjem 2021, je ponovno znižanje starosti za uveljavitev veteranskih pravic na dopolnjenih 50 let.

S tem datumom se za vse, ki so dopolnili 50 let starosti, sprošča možnost za plačilo dodatnega zdravstvenega zavarovanja. Postopek za uveljavitev pravice se izvede na upravni enoti, ki pokriva območje vašega stalnega bivališča. Seveda je potrebno že imeti urejen status vojnega veterana. Pomembno je tudi, da predhodno ne prekinete sedanjega zavarovanja, pač pa počakate na izdano odločbo, na kateri bo naveden tudi datum pričetka sklenitve novega zavarovanja.
V zakon je bila uvrščena tudi ponovna možnost zdraviliško-klimatskega zdravljenja. V zvezi s to boniteto še nimamo dovolj informacij, na kakšen način se bo izvajala in kdo bodo upravičenci. O tem vas bomo natančne obvestili kasneje.
Toda prizadevanja za popravo zakona se še ne bodo končala. Še vedno ocenjujemo, da obstajajo skupine udeležencev, ki so krivično izvzete iz določil za priznanje pravice do statusa vojnega veterana. Še naprej se bomo zavzemali, da se ta določila popravijo, res pa je, da so postopki silno dolgi in potrebno je nemalo truda za še tako majhne spremembe.
Pozivamo vas, da z novostmi seznanite čim več svojih znancev, vojnih veteranov, ki do sedaj niso mogli uveljavljati svojih pravic, ob tem pa jih tudi povabite v našo organizacijo, saj smo skupaj močnejši.
S spoštovanjem in vse dobro.

Sveže »Novice na ETV« z novim letom kar dvakrat tedensko

Avtor članka: Vladimir Jakopič

Na lokalni televiziji ETV, ki se je v lanskem letu združila s televizijo ATV Signal Litija, sedaj pripravljajo skupen program z imenom ETV HD, ki pokriva področje petih občin: Litija, Šmartno pri Litiji, Zagorje ob Savi, Trbovlje in Moravče.

Aktualni tedenski spored vseh oddaj je sproti objavljen na www.etv-hd.si.
Program televizije ETV HD lahko spremljate povsod, kjer je bil že prej prisoten program ATV Signal Litija (oddajnik Jevnica in Litija), poleg tega pa je signal tudi v omrežjih vseh večjih kabelskih operaterjev. Programska mesta so navedena na spodnji sliki.

Programska zasnova za področje občine Šmartno pri Litiji ostaja enaka kot do sedaj. Poleg informativne oddaje, ki bo odslej dvakrat tedensko ob torkih in petkih, si bodo gledalci lahko ogledali tudi redno mesečno oddajo Župan pred mikrofonom, spremljali dogodke s področja kulture in ostalega, pripravljali bomo razne intervjuje z vidnimi predstavniki lokalne skupnosti kot stalnica pa ostaja tudi oddaja Kmetijski mozaik.
Ekipa ETV pa še sporoča, da jih v primeru vprašanj v zvezi s sprejemom signala ali nastavitvami televizorja pokličete in z veseljem vam bodo pomagali.

Obvestila Zdravstvenega doma Litija

CEPLJENJE PROTI COVID-19

V Zdravstvenem domu Litija sledimo nacionalnemu protokolu cepljenja proti COVID-19 in smo s prvo dozo cepiva že cepili oskrbovance in zaposlene v socialnovarstvenih zavodih ter zdravstvene delavce. Vse naslednje dobave cepiva so namenjene občanom.

*Da bi dosegli čim večje število ljudi, bodo **izbrani osebni zdravniki poklicali vse svoje paciente osebno in boste lahko izrazili interes za cepljenje.** Zanimanje lahko izrazite tudi sami s klicem izbranega zdravnika in vas bo uvrstil na seznam.*

Začeli bomo pri ogroženih skupinah ter starostnikih nad 80 let, nato nad 70 let in kasneje nižje starosti. V tem vrstnem redu bo potekalo cepljenje glede na dobave cepiva.

BREZPLAČNO TESTIRANJE ZA COVID-19 S HITRIMI ANTIGENSKIMI TESTI

V skladu z nacionalnim načrtom tudi pri nas od 4. 1. 2021 opravljamo brezplačno testiranje s hitrimi antigenskimi testi vsako popoldne v COVID ambulanti (levo od glavnega vhoda v zdravstveni dom).

Občani se lahko brez predhodnega naročanja oglasite vsak dan z zdravstveno kartico. O izvidu ste obveščeni s SMS sporočilom v roku 15 minut.

Čas delovanja testiranja od 11. 1. 2021 poteka od 14.30–18.00, glede na potrebe pa se lahko delovni čas prilagodi, o čemer bomo obvestili na spletni strani zdravstvenega doma.

Zdravstveni dom Litija

Lilin vrtiljak

DECEMBER 2020

Kljub omejitvam smo v društvu Lila še kako dejavni. Ustvarjamo doma ali pa sami v naravi. Najprej prelepa novica! Na natečaju 2. Zlata paleta 2020 je društvo Lila zasedlo 3. mesto v Sloveniji. Dobitniki certifikatov kakovosti iz naših vrst so Gabrijela Hauptman in Andrej Lavrenčič (grafika), Sabina Cvikl Slana za fotografijo, Marija Bregar Hostnik (kiparstvo) in Marija Urankar Murn (kiparstvo), ki je tudi prejemnica srebrne palete. Vsem iskreno čestitamo!

Koledarsko leto smo Lilovci sklenili s kar nekaj aktivnostmi. Kmalu bo ugledal luč sveta katalog na temo Furmani v litijski in šmarski občini, ki bo vseboval zapise o spominih občanov o furmanstvu in obrtniških dejavnostih, ki so bile povezane s tem. Slike na to temo so nastajale v mesecu maju na Javorju. V katalogu bodo zbrani zapisi, slike, pesmi, fotografije, izvedeli boste veliko o dediščini furmanstva na Slovenskem in še mnogo več.

V reviji Regrat, ki izide pri Knjižnici Litija, se predstavljamo s svojimi deli tudi člani Lile. Prav tako se literati Zasavja, med njimi tudi člani Lila piše, predstavljajo s svojimi literarnimi deli v brošuri Jesenske misli, izdane pri JSKD OI Zagorje.

V mesecu novembru se je nadaljevala delavnica kreativnega pisanja s Stanko Hrastelj, ki pa se je situaciji primerno odvila preko spletne aplikacije ZOOM.

V občinski avli je bila do 4. 12. 2020 na ogled razstava na to tematiko. Vabljeni ste, da si vsa likovna dela ogledate tudi na FB-strani društva LILA – spletna razstava.

Izložbe mestnega jedra v okviru 4. slikarske poti krasijo razstavljena likovna dela Cici in Male Lile. Prireditev ZLDS ob zaključku projekta Zlata paleta 2020 je zaradi izrednih razmer prestavljena na čas, ko omejitev več ne bo. Vsi si zelo želimo, da bi spet lahko odprli vrata ateljeja in začeli ustvarjati skupaj, v neomejenem obsegu, da bi lahko končno dokončali začete projekte in nadaljevali z nekaterimi aktivnostmi in načrti, ki jih je situacija v državi in z njo omejitve preprečila. Do takrat pa bomo ustvarjali vsak zase, slikali, pisali, fotografirali in na svoj način prispevali k ohranjanju optimizma in lepote življenja.

V letu, ki prihaja, vam in vašim najdražjim želimo res vse dobro!

JANUAR 2021

V tem upočasnjenem tempu življenja smo vstopili v novo leto. Slovo od starega smo v Lili pospremili s svojimi likovnimi deli, v katerih so na platnih in steklu zaživeli junaki slovenskih pravljic in krasili izložbe v starem mestnem jedru. Upodobili smo jih Aleksander Lavrenčič, Billy Mehle, Marija Zupan, Jelka Jantol, Jože Ocepek, Sabina Slana Cvikl, Marjeta Mlakar Agrež, Danijela Kunc, Aleksandra Krnc in Jana Pajk.

Kljub okrnjenemu življenjskemu ritmu ostajamo pozitivni. Načrtov, ki jih želimo uresničiti, je brez konca, pa tudi domišljija nima meja. Pripravljamo se na sodelovanja v razpisih na področju kulture za leto 2021, načrtujemo aktivnosti za projekte v okviru ZLSD, še zlasti pomembna je Zlata paleta.

Vse Liline sekcije so aktivne. Člani Lila piše sodelujejo na več natečajih, objavljenih na FB-jevih straneh. V mesecu februarju na gradu Bogenšperk načrtujemo razstavo na temo Furmani; do takrat pa vas vabimo, da si ogledate spletno razstavo na naši FB-strani.

Vse dobro vam želimo!

Aleksandra Krnc

Projekt TRINNO

Avtorica članka: Anita Molka

Partnerji projekta TRINNO, ki naslavlja podporno okolje za podjetništvo in inovacije, so rezultate in dosežke predstavili na zaključni spletni konferenci 25. novembra 2020. Rezultati našega zavzemanja in aktivne vloge pri izboljšanju politik na tem področju so privedli do pomembnih rezultatov v Srcu Slovenije in na nacionalni ravni.

Anita Molka iz Razvojnega centra Srca Slovenije, vodja projekta TRINNO, je skoraj 100 udeležencem konference predstavila rezultate izvajanja akcijskega načrta. V okviru prve akcije ***»Izboljšane spodbude malih vrednosti preko vavčerjev za MSP«*** smo Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo omogočili spoznavanje dobre prakse na Irskem »Trading on-line voucher«. Ministrstvo je preneslo pomembne segmente iz irskega sistema v novo vavčersko shemo v Sloveniji. Gre za spodbude malih vrednosti, ki omogočajo mikro-, malim in srednje velikim podjetjem, da pridobijo ustrezna znanja in se med drugim **razvijajo tudi na področju digitalnega trženja in spletne trgovine**. Vavčerske storitve izboljšujejo kompetence, dodano vrednost, prodajo, razvoj in konkurenčnost na trgu.

RAZVOJNI CENTER SRCA SLOVENIJE
DEVELOPMENT CENTRE OF THE HEART OF SLOVENIA

TRINNO Interreg Europe

Del predstavitve nove vavčerske sheme v Sloveniji je bil tudi video intervju z **Marlen Skarlovnik, vodjo Sektorja za podjetništvo na Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo**. Predstavila je ogled dobre prakse na Irskem, novo vavčersko shemo v Sloveniji ter rezultate zadnjih dveh let, ki presegajo pričakovanja. Do konca julija 2020 je bilo namreč prejetih kar 6.259 vlog in odobrenih 3.510 vavčerjev v višini 15 milijonov EUR. Ministrstvo je že izplačalo 2006 vavčerjev v vrednosti 7,7 milijonov EUR. Odzivi podjetij so zelo pozitivni, saj je postopek prijave zelo preprost, obdobje za prejem sredstev pa veliko krajše kot v prejšnji vavčerski shemi. Pogovoru sta se pridružila tudi **Louise Ward** iz *»Local Enterprise office«* Roscommon (nosilec dobre prakse) in **James Donlon** iz Westbic, Galway, ki sta omogočila uspešen prenos vavčerske sheme v Slovenijo in ministrstvu predala vse potrebne informacije.

Drugi del akcijskega načrta predstavljajo ***»Subvencionirana usposabljanja za rokodelce za spodbujanje digitalnih inovacij in razvoja novih inovativnih izdelkov/storitev«***. V okviru TRINNO projekta si je Razvojni center Srca Slovenije v Firencah ogledal dve inovativni praksi za rokodelce. TRINNO partnerstvo je tudi predlagalo boljše povezave rokodelstva in turizma za ustvarjanje novih turističnih produktov. To je bil navdih za pripravo LAS projekta sodelovanja ***»Od tradicionalnih spretnosti do sodobnih ruralnih turističnih proizvodov«***, v katerem se bo skupaj izvedlo 12 izobraževanj/treningov za rokodelce na temo **promocije, prodaje, razvoja produkta, designa in uporabe digitalnih orodij**. **Mija Bokal**, vodja LAS projekta, je preko video intervjuja na konferenci predstavila navdih iz TRINNO projekta, aktivnosti, rezultate (izvedena izobraževanja) ter vpliv Covid-19 na samo izvajanje aktivnosti.

Uspeh in rezultati Razvojnega centra Srca Slovenije, ki so bili doseženi v okviru projekta TRINNO, so prepoznani tudi na ravni programa **Interreg Europe**. Njihov predstavnik **Laurentiu David** je poudaril, da primer Slovenije vsebuje bistvene sestavine, ki omogočajo izboljšanje politik. V sam proces izmenjave izkušenj so bili namreč aktivno vključeni politični odločevalci, pripravljen pa je bil tudi kakovosten akcijski načrt, ki je bil potrjen kot primer dobre prakse. Dosežki projekta TRINNO v Sloveniji so tudi ena izmed 30 najuspešnejših zgodb, predstavljenih v publikaciji Interreg Europe ***»When Europe cooperates, regions benefit«***.

Tinktura iz ginka (*Maidenhair tree*, dvokrpi ginko)

Avtor članka: Janez Javorski

ZEL ZA MOŽGANE

Tinktura iz ginka je naraven proizvod iz EKO kmetije Pr' Nejc po receptu zeliščarja Janeza Javorskega. Ginko, iz katerega je narejena Tinktura iz ginka, raste na Javorski energijski in učni poti. Ginko biloba vsebuje snovi, ki naravno podpirajo širitev malih krvnih žil tako, da kri lažje potuje. Pozitivni učinki **mikroprekrvavitve v možganih** naravno **izboljšujejo miselne sposobnosti oziroma kognitivne funkcije**.

Ginko biloba je namenjen za naravno podporo:

- koncentraciji in **spominu**,
- pri učenju,
- po 50. letu za ohranitev možganske aktivnosti.

Ginko ali **dvokrpi ginkovec** *(Ginkgo biloba L.)* spada med najstarejša drevesa. Na Zemlji raste že več kot 300 milijonov let in prvotno izvira iz Azije, kjer ga uporabljajo v prehrani že več kot 5000 let. Gre za drevo, ki mu pravijo tudi živi fosil, saj je danes njegova zgradba skoraj enaka zgradbi fosilnih ostankov te rastline. Postavlja se s pahljačastimi listi, ki so ena od njegovih posebnosti in tudi najpogosteje uporabljen del rastline

v prehrani.

Ginko biloba ima izjemno dolgo življenjsko dobo. Doseže lahko starost več kot 1000 let. Zasluge temu gredo številnim snovem, ki jih vsebuje.

Navodilo za doziranje Tinkture iz ginka je na embalaži stekleničke.

Z optimizmom v novo sezono

Avtorica članka: Marta Kotar

Kljub temu da pandemije še zdaleč ni konec in naše vsakdanje delo odločilno narekujejo vladni ukrepi za preprečevanje širjenja bolezni, se to ni ustavilo, ampak poteka v nekoliko drugačni obliki.

Grad Bogenšperk je bil zadnjih nekaj mesecev zaprt za obiskovalce, zato smo se v kolektivu domislili novega načina, kako razstave pripeljati v vaše domove. V galeriji smo že v času zaprtja postavili na ogled izvrstno razstavo z naslovom Fotografski poet gora, avtorja Jake Čopa, in škoda se nam je zdelo, da bi ostala skrita očem. Zato smo na naših družbenih omrežjih redno objavljali izbrane fotografije, nekaj pa si jih lahko ogledate tudi na naši spletni strani.

Pozimi so se nadaljevale priprave na postavitev in odprtje novih stalnih razstav. V kolektivu upamo, da bomo muzeji lahko kmalu za stalno odprli svoja vrata in začeli ponovno v večjem številu sprejemati obiskovalce, zlasti tiste najmlajše, ki naš grad zelo radi obiščejo. Letošnja ponudba bo še bolj pestra kot prejšnja leta, za kar bo poskrbela tudi Krčma na gradu Bogenšperk.

Litija in Šmartno pri Litiji se razvijata kot destinacija trajnostnega turizma

Avtor članka: LAS Srce Slovenije

Občini Litija in Šmartno pri Litiji sta leta 2016 kot skupna destinacija pristopili k zavezi za trajnostni razvoj turizma in vstopili v zeleno shemo slovenskega turizma, ki pod krovno znamko Slovenia Green združuje vsa prizadevanja za trajnostni razvoj turizma v Sloveniji.

Leta 2018 je destinacija *»Srce Slovenije – Litija in Šmartno pri Litiji«* izpolnila zahteve trajnostnega razvoja in delovanja, ki jih za destinacije opredeljuje **Zelena shema slovenskega turizma** (https://www.slovenia.info/sl/poslovne-strani/zelena-shema-slovenskega-turizma), in tako pridobila znak Slovenia Green Bronze. S pridobitvijo znaka se je tako pridružila 37 slovenskim destinacijam, ki uresničujejo in spodbujajo trajnostni turizem ter s tem pozitivno vplivajo na naravno okolje, lokalno skupnost in gospodarstvo.

Od pridobitve znaka Slovenia Green Bronze je bilo v obeh občinah veliko pozornosti namenjene izvajanju trajnostno naravnanih aktivnosti, ki spodbujajo razvoj zelenega turizma. Pri pripravi novih projektov v obeh občinah so bili zasledovani cilji zapisani v Strateških smernicah razvoja turizma v občinah Litija in Šmartno pri Litiji do leta 2025, s katerimi želimo območje pozicionirati kot destinacijo, ki si je ne ogledaš, temveč jo doživiš in kamor se vračaš. Po lokalna 5-zvezdična doživetja, lokalne okuse, lokalne izdelke. Poudarek je na izkušnjah, na ljudeh, ki verjamejo v svoje okolje, so povezani, ponosni, radi delijo svojo zgodbo z obiskovalci.

V zadnjem desetletju se pridelovanje zelišč ponovno povečuje, zato se je šest slovenskih Lokalnih akcijskih skupin – LAS (LAS Društvo raznolikost podeželja, LAS V objemu sonca, LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline, LAS Srce Slovenije, LAS Spodnje Savinjske doline, LAS Od Pohorja do Bohorja) povezalo v skupen projekt **Integralni turistični produkt zeliščarske dediščine** (https://las-srcesloveniije.si/sl_SI/sklad-eksrp/integralni-turisticni-produkt-zeliscarske-dediscine/). Nastal je inovativen zeliščarski integralen turistični produkt, ki ozavešča prebivalstvo in obiskovalce o pomenu odgovornega upravljanja z naravno in kulturno dediščino in jim nudi višjo kvaliteto življenja, vzpostavljena je mreža zeliščarjev, ki sicer nimajo svoje krovne institucije, obenem pa je vzpostavljeno tudi inovativno komunikacijsko orodje, e-herbarij.

Projekt **Obišči Litijo, Visit Litija** (https://www.litija.si/objava/199636) se vklaplja v širši program prizadevanja Občine Litija, Občine Šmartno pri Litiji, Razvojnega centra Srca Slovenije in nekaterih drugih akterjev v regiji, da z več projekti podpre tako infrastrukturni kot tudi organizacijski in programski razvoj območja za sprejem tujih gostov. Projektni partnerji aktivnosti izvajajo v tesnem sodelovanju z ostalimi akterji na področju razvoja turizma v občinah Litija in Šmartno pri Litiji. Ključni akterji na področju razvoja turizma v obeh občinah so si naloge v verigi od oblikovanja in zagotavljanja kvalitete turistične ponudbe do plasiranja te ponudbe na trg porazdelili tako, da vzpostavljajo medsebojne tesne vzročno-posledične odnose. Partnerstvo projekta Visit Litija prevzema del nalog na koncu te verige, in sicer trženje ponudbe turistom, ki obiskujejo Ljubljano in vodenje turistov po območju obeh občin.

V Šmartnem pri Litiji pa so zasnovali tudi projekt **Lokalident** (https://www.mojaobcina.si/smartno-pri-litiji/novice/zacetek-izvajanja-projekta-izgradnja-lokalne-identitete-za-vecji-obisk-turistov.html), ki naslavlja potrebo lokalne skupnosti, da oblikuje svojo identiteto z namenom, da vrednote, individualnost in edinstvenost uporabi za razvoj turizma. Izdelana je bila celostna grafična podoba, ki je bila osnova za oblikovanje novega turističnega promocijskega in komunikacijskega materiala, v katerem so zajete tako predstavitve domačih ponudnikov turističnih storitev kot tudi za-

nimivih turističnih točk v občini. Zasnovani so bili trije novi integralni turistični produkti, ki temeljijo na tradicionalnih dejavnostih in domači kulinariki ter vključujejo kulturno in naravno dediščino, ki je ohranjena v občini. Izboljšana pa je bila tudi dostopnost do točk zanimanja s postavitvijo turističnih informacijskih tabel ter turistično obvestilne signalizacije na skupaj 17 najpomembnejših točkah. Zdaj imajo v Šmartnem tudi kvalificirane turistične vodiče, ki obiskovalce lahko popeljejo po občini. Vse skupaj je zabeleženo tudi na novi spletni strani www.smartno.si, ki je bila vzpostavljena v preteklem letu.

Na gradu Bogenšperk so odprli prenovljeno grajsko klet, ki je dala prostor dvema pomembnima pridobitvama – zorilnici mesnin in vinski kleti. Predstavili so tudi novo hišno penino Wagensperg, ki je naslednji produkt nove linije Wagen. **Grajska vinska klet** (https://www.bogensperk.si/novice/vrhunska-vina-v-vinski-kleti-na-gradu-bogensperk.html) je bogatejša za izbrano ponudbo vrhunskih vin. Vinski izbor je skrbno narejen in vključuje tri uspešne vinske zgodbe. V partnerstvo z Javnim zavodom Bogenšperk je stopila Klet Brda, ki v grajsko vinsko klet prinaša briška premium vina De Baguer A+, Single vinyard in tudi Schumacher. Na vinskih regalih v grajski kleti se bodo predstavljale tudi najbolj poznane znamke Vinske kleti Metlika, Metliška črnina PTP, Rose in Modra frankinja prestige. Prav posebno navezavo z Valvasorjevim Bogenšperkom pa na gradu ustvarjajo z vinarji vasi Slap v Vipavski dolini. O žlahtnosti slapenske kapljice je pisal Janez Vajkard Valvasor leta 1689 v Slavi vojvodine Kranjske, v kateri pravi, da *»so solze vinograda v Slapu še slastnejše«*.

Grajska vinska klet bo odlična spremljava okusnih jedi, ki jih pripravljajo v **Krčmi na gradu** (https://www.bogensperk.si/novice/krcma-na-gradu-bogensperk-je-odprla-svoja-vrata.html). To pomlad je namreč prvič zadišalo iz grajske kuhinje in konec aprila so gostom prvič postregli z grajsko kulinariko. V Krčmi na gradu nudijo gostinsko ponudbo bogato z lokalnimi sestavinami, z vsakim krožnikom pa ohranjajo tradicionalne sestavine in jim na krožniku pričarajo sodobnost.

V Šmartnem pri Litiji je bilo poletje 2019 v znamenju druženja lokalnega prebivalstva ob kvalitetni lokalni kulinariki. Na treh dogodkih so se predstavili lokalni kuharji in pridelovalci prehranskih izdelkov ter pijače. Obiskovalci so razvajali brbončice na prvem dogodku **Okusi z gradu** (https://www.facebook.com/events/grad-bogen%C5%A1perk/okusi-z-gradu/2276640305760213/). V grajskem atriju so jih s svojimi izdelki in kreacijami razvajali domači ponudniki. Sledil je dogodek **Okusi z gradu²** (https://www.mojaobcina.si/smartno-pri-litiji/dogodki/okusi-z-gradu-1.html), na katerem sta okuse na gradu mešala dva izjemna lokalna kuharja, Matevž Sotenšek in Mitja Zadravec. V središču Šmartnega pri Litiji pa so konec

tedna pričakali z druženjem ob dobri hrani lokalnih ponudnikov in glasbeni spremljavi na dogodku **Šmartno kuha** (https://www.mojaobcina.si/smartno-pri-litiji/dogodki/smartno-kuha.html). Dogodki so bili predvideni tudi za leto 2020 in tudi naslednja leta, saj bo druženje ob dobri hrani postala stalnica v Šmartnem.

V letu 2020 je svoje mesto na Staretovem trgu dobila tudi tržnica Tam vsak petek popoldan, od 11. do 16. ure ponudniki predstavljajo in prodajajo svojo dejavnost in izdelke; predvsem pridelke zgodnje zelenjave, proizvode iz reje domačih živali in predelane proizvode iz rastlinskih pridelkov.

Projekt **E-nostavno na kolo** (http://las-srceslovenije.si/sl_SI/sklad-eksrp/e-nostavno-na-kolo/) izhaja iz opažanja, da se število turistov kolesarjev iz leta v leto povečuje, vendar trenutna ponudba ne zadovoljuje njihovih potreb oziroma potenciali za razvoj kolesarskega turizma še niso izkoriščeni. Pet slovenskih LAS (LAS Srce Slovenije, LAS Gorenjska košarica, LAS S Ciljem, LAS Loškega pogorja, LAS Za mesto in vas) se je zato povezalo in oblikovalo nadgradnjo projekta Gorenjsko kolesarsko omrežje, ki že izkorišča potenciale kolesarskega turizma, vendar s pomanjkljivostmi pri podporni infrastrukturi, opremi in **vsebinah** (https://las-srceslovenije.si/sl_SI/2020/11/19/razstava-o-razvoju-kolesarstva-na-slovenskem-v-obcini-litija/). S projektom E-nostavno na kolo partnerji preko investicij v podporno infrastrukturo/opremo, ureditve kolesarjem prijaznih postajališč na že vzpostavljenih kolesarskih poteh ter dodajanjem vsebin spodbujajo kolesarstvo kot obliko trajnostne mobilnosti in poslovnih priložnosti.

Javni zavod Bogenšperk je v partnerstvu z Arboretumom Volčji Potok v preteklem letu začel projekt **Cvetlična kultura podeželja** (https://las-srceslovenije.si/sl_SI/projekti-eksrp/garkelj/). Projekt povezuje podeželsko zainteresirano javnost in strokovnjake, ki bodo skupaj oživljali znanje in tradicijo okrasnih vrtov ob hišah in z njimi povezane običaje. V začetni fazi se je naredil načrt del oglednega vrta na gradu Bogenšperk, ki se bodo začela izvajati v začetku leta 2021. Poleg postavitve oglednega vrta se bodo zgodili izobraževalni dogodki, namenjeni različnim ciljnim publikam, in potujoča razstava. Predvsem pa gre poudariti trajnost operacije, saj se bo tekom operacije ena oseba izobrazila o rastlinah in njihovi negi ter na osnovi tega prevzela skrb za vrt.

Trajnostno je zastavljena tudi **muzejska dejavnost na gradu Bogenšperk** (https://www.bogensperk.si/muzej.html). Pravkar poteka prenova muzejske razstave, ki ohranja dediščino Janeza Vajkarda Valvasorja, postaja pa mesto osrednjih razstav o zgodovini dežele Kranjske ter čarovništva in vraževerja na Slovenskem. V letu 2020 sta bili odprti prvi dve razstavi v okviru krovne razstave Valvasoriana. Sestavljena je iz treh sklopov, v katerih bodo na strnjen in pregleden način predstavljeni življenje in delo Janeza Vajkarda Valvasorja in zgodovina gradu Bogenšperk. Prva razstava Bogenšperk skozi čas je razstava o stavbnem razvoju gradu in je bila odprta junija 2020, v začetku septembra 2020 pa je bila odprta še razstava o nekdanji deželi Kranjski.

Zaveza k razvoju trajnostnega, zelenega turizma se nadaljuje tudi v letu 2021 tako z izvajanjem že obstoječih projektov kot z razvojem novih. Bližina Ljubljane in dobre prometne povezave nudijo skupni turistični destinaciji Litija in Šmartno pri Litiji možnost razvoja butičnega turizma, ki ohranja in razvija območje po trajnostnih načelih.

Turistična ponudba Šmartnega pri Litiji na www.smartno.si

Avtorica članka: Maja Istenič

Konec preteklega leta je zaživela nova spletna stran Javnega zavoda Bogenšperk, ki je namenjena predstavitvi turistične ponudbe v občini Šmartno pri Litiji.

Spletna stran je začela nastajati v začetku junija 2020 kot ena izmed uspešnih akcij v sklopu projekta Lokalident – Izgradnja lokalne identitete za večji obisk turistov, ki ga sofinancirata Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020.
Pridobivanje vsebin za spletno stran je bilo plod večmesečnega dela in sodelovanja z domačini, nabiranja informacij in brskanja po različnih gradivih. V Javnem zavodu Bogenšperk smo za vsako naselje najprej poiskali ključne posameznike, ki tako ali drugače živijo s krajem in ki bi nam lahko pomagali spisati zanimivo zgodbo svojega domačega okolja z vsemi historičnimi podatki in zanimivostmi, ki jih lahko turist tam spozna. V veliko pomoč so nam bili Sonja Perme in Slava Murnc za območje Javorja, Stanislava Sirk za območje Liberge ter Velike in Male Kostrevnice, Helena Selan, Jože Hauptman in Marinka Vidgaj za Primskovo; Aco Jerant, Darja Grm, Vinko Kokovica, Janez Tomažič, Zvone Končina in Ksenija Dremelj za Veliko Štango, Društvo LAZ za območje Jablanice, Jernej Kotar in Andreja Štuhec za središče Šmartnega in Anton Sinigoj, Jože Perme ter Majda Hostnik za območje Vinterjevca. Združili smo besedila, ki so jih posredovali domačini z vedenjem o kraju, in gradivo, ki smo ga imeli v arhivu JZB. Besedila smo prečistili in oblikovali ter jih poslali v usklajevanje. Zgodilo se je kar nekaj sestankov in telefonskih pogovorov, preden smo dobili končno verzijo. To je slogovno poenotila in uredila gospa Andreja Štuhec, direktorica Knjižnice Litija - Šmartno. Večina fotografij na spletni strani je delo domačina Blaža Bratkoviča. Vsebine so na voljo tudi v angleškem in nemškem jeziku.
Na spletni strani so torej predstavljeni posamezni deli občine, zanimivosti, ki jih lahko obiskovalec tam vidi in izve, dodani so ponudniki turističnih storitev in namigi za izlet ali dobro kosilo. Ob strani se prikazujejo trenutni dogodki, spodaj pa novice o dogajanju in drugih aktivnostih v občini. Spletna stran www.smartno.si seveda še ni končni izdelek in se bo v bodoče dopolnjevala. Vabljeni, da jo »preklikate«, prelistate in pokomentirate. Pustili smo še kar nekaj prostora, zato bomo veseli vseh vaših predlogov. Odprti smo tudi za nove vsebine, ki smo jih morda pri našem raziskovanju spregledali. Če se želite bolj razpisati, predlagamo, da nam pišete na turizem@bogensperk.si. Z veseljem bomo prebrali, kar boste napisali. Iskrena hvala že vnaprej.

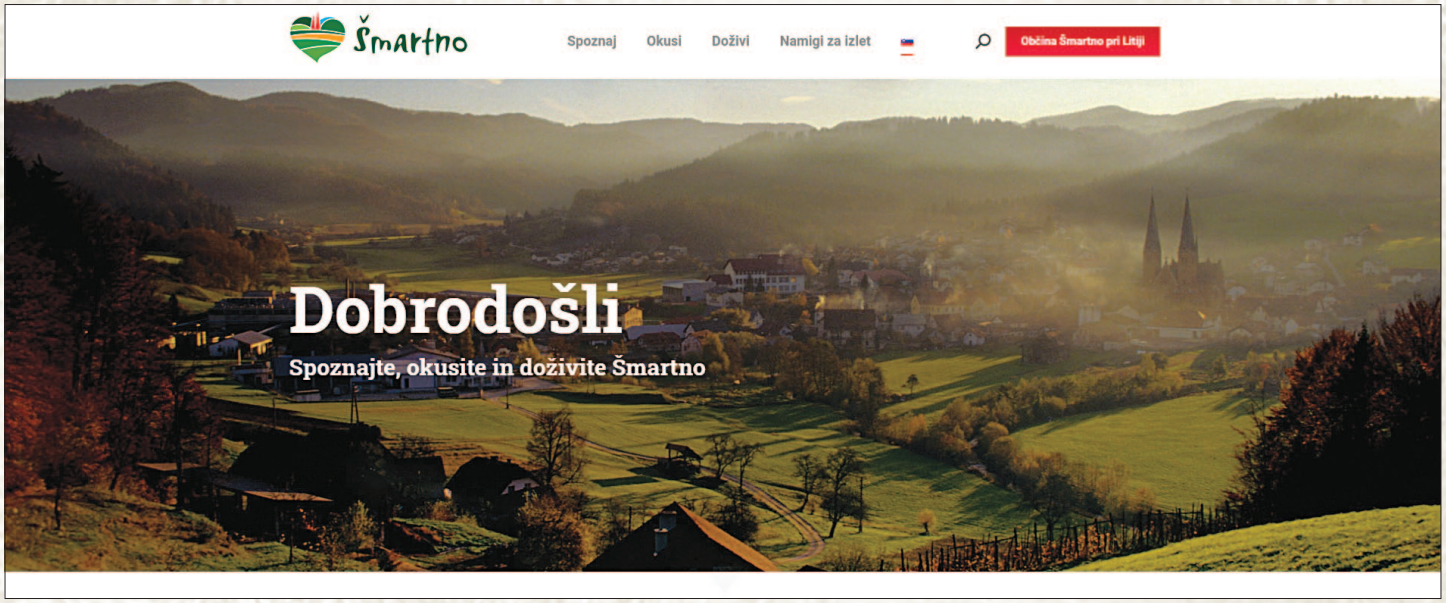

Ob petkih na Staretovem trgu zdaj tudi moka Kmetije Jakopič

Avtorica članka: Maja Istenič

Veseli smo, da se je petkovi Šmarski tržnici v decembru pridružil nov ponudnik – Kmetija Jakopič.

Kmetija Jakopič, ki se nahaja v vasi Podpeč v Dobrepolju, je manjša družinska kmetija, na kateri dela in živi več generacij. Njihova glavna dejavnost je pridelovanje krompirja in nekatere druge zelenjave, ukvarjajo pa se tudi z živinorejo. Poseben pomen dajejo kakovosti mleka, zato veliko pozornosti posvečajo prehrani njihovih krav. Že od samega začetka delovanja, nekje v začetku prvih let 20. stoletja, so na kmetiji krave rjave pasme, ki izvirajo iz švicarskih Alp in so dobro prilagojene na pašo ter skromnejše razmere. Vso krmo pridelajo sami, kakovostne dodatke za prehrano krav pa dokupijo. Nekaj njihovih krav pa je tudi na prosti paši. Njihova dopolnilna dejavnost je mlinarstvo. Vsa žita pridelajo sami in večino moke zmeljejo v lastnem mlinu na kamen. Na voljo imajo belo, polbelo, polnozrnato pšenično moko, pirino belo in pirino polnozrnato moko, koruzno moko, ajdovo in moko pšenice Khorasan; proseno, ajdovo in pirino kašo; koruzni in pirin zdrob.
So lastniki certifikata Integrirane pridelave poljščin in zelenjave in zaščitnega znaka *»Izbrana kakovost – Slovenija«*.
Vsak petek, od 11. do 16. ure na Staretovem trgu ponujajo:

- različne sorte krompirja (rdeče, bele in rumene sorte),
- sezonsko zelenjavo (fižol, rdečo peso, kolerabo, korenje in česen),
- moko in mlevske izdelke.

Več informacij o Kmetiji Jakopič pa lahko najdete tudi na www.kmetija-jakopic.si.

Petnajst novoletnih smrečic je dobilo svoje skrbnike

Avtorica članka: Maja Istenič

V prazničnem decembru smo središče Šmartnega ovili v prav posebno zgodbo. V to smo vključili 15 novoletnih smrečic, ki so v sodelovanju z Vrtcem Ciciban dobile svoje ime, prav posebno novoletno opravo in vsaka svojo zgodbo. Te so pripovedovale o vrednotah, o čarobnosti, spoštovanju, upanju, miru, veselju, solidarnosti, dobroti, vztrajnosti, ljubezni, zdravju, sanjah, prijateljstvu, zaupanju, o tem, kako lepo je verjeti in deliti.

Smrečice smo v sredini januarja ponudili na licitaciji, ki je potekala na FB-profilu Turizem Šmartno in sočasno tudi na oglasni deski pred TIC Šmartno. En teden kasneje smo jo, kot je bilo načrtovano, tudi zaključili, saj so vse smrečice našle svoje nove skrbnike. V licitaciji smo zbrali 1.205,00 € in jih namenili Vrtcu Ciciban. Zbran denar bo omogočil izvedbo dogodka, ki se bo zgodil letos v središču Šmartnega in bo namenjen v prvi vrsti otrokom, zagotovo pa bo zanimiv tudi za ostale občane in obiskovalce. Dogodek bo športne narave, saj je v tem letu prednostna naloga našega vrtca ravno gibanje in ta tematika bo barvala omenjeni dogodek. In še, s pomočjo odkupa teh smrečic smo tudi mi pripomogli k nakupu 850 sadik črnega bora, ki ga bo podjetje Zeleno drevo posadilo na območju obsežnih požarov, ki so divjali na Krasu v letu 2019.
Iskrena hvala vsem, ki ste kakorkoli pomagali, da se je dober glas o smrečicah širil, predvsem pa tistim, ki so nas finančno podprli in omogočili izvedbo dogodka.
Veseli smo, da smrečice, ki so krasile Staretov trg, zdaj razveseljujejo naprej in nadaljujejo zgodbo o vrednotah in dobroti.

Zima je čas počitka narave

Avtor članka: Janez Končina Javorski, ŠD Javor

Ko so dnevi kratki in noči dolge, se naše članice posvečajo med drugim tudi kvačkanju in pletenju. V našem društvu so ljudje, ki vedo, kaj je prostovoljnost, in nas razveseljujejo z unikatnimi, čudovitimi izdelki. V njih je veliko dela in znanja. Darila, ki so nam bila podarjena z ljubeznijo in narejena z ljubeznijo. Del teh izdelkov vam prikazujemo. Srčna hvala.
Vsem želimo, da nas sreča spremlja v letu 2021.

Iz dela RKS OZ Litija

OBISKI STAREJŠIH

V prazničnem decembru naši prostovoljci vsako leto obiskujejo starejše člane in bolne. Prav tako se odpravijo na obisk tudi v domove za starejše. Lansko leto nam je epidemija koronavirusa onemogočila tako izvedbo srečanj kot tudi obiskov na ustaljeni način. Vsak je vesel obiska, stiska rok, pogovora ob kavici ali čaju, voščila in drobne pozornosti. V domove za ostarele smo poslali voščilnice, prav tako starejšim na domove. V nekaterih krajevnih organizacijah Rdečega križa so svojim starejšim članom na varen način izročili darilca (po navodilih in ob upoštevanju vseh priporočil RKS in NIJZ).

AKCIJA ZBIRANJA HRANE V LIDLU

V sodelovanju s trgovino Lidl smo cel mesec december zbirali hrano in ostale potrebščine za socialno ogrožene družine in posameznike. V zbiralni košari se je nabralo precej hrane in ostalih potrebščin. Vsem, ki ste darovali, se najlepše zahvaljujemo! Zahvaljujemo pa se tudi trgovini Lidl za pomoč pri ustvarjanju boljšega sveta.

DELO BOLNIČARJEV EKIPE PP

RKS ima javno pooblastilo za izvajanje tečajev in izpitov iz prve pomoči. Usposabljamo tudi ekipe za prvo pomoč. Vsi, ki opravijo tečaj in izpit za bolničarja, se vpišejo v register Civilne zaščite. In ravno ti bolničarji v tem času dobivajo pozive iz štaba CZ, saj jih potrebujejo na več mestih (bolnišnice, DSO-ji …). Eden izmed naših bolničarjev pomaga zdravstvenemu osebju v UKC Ljubljana že od konca oktobra, nekaj ostalih bolničarjev pa se usposablja za pomoč pri teh opravilih in podpori zdravstvenim delavcem.

PROSTOVOLJEC ZASAVSKE REGIJE 2020

Na javnem natečaju Prostovoljec zasavske regije 2020 je bil nominiran tudi Žiga Rappl, prostovoljec, bolničar in član ekipe PP RKS OZ Litija. Na javnem glasovanju je prejel največ glasov in tako postal Prostovoljec zasavske regije 2020.

Ob epidemiji novega korona virusa v pomladanskem času se je takoj odzval dežurstvu na mejnem prehodu Fernetiči, od 28. oktobra dalje pa pomaga v UKC Ljubljana.

RKS OZ Litija

Solidarno in odgovorno za skupno dobro

Avtorica članka: Irena Špela Cvetežar, direktorica

Leto 2020 je za nami. Z novim koronavirusom je zaznamoval tudi življenje v Domu Tisje. Veliko truda smo vložili v preprečevanje okužb in sproti uvajali navodila strokovnih nacionalnih služb. Prilagoditve in omejitve, ki smo jih morali sprejeti, pa so spreminjale življenje in delo vseh, tako stanovalcev, zaposlenih kot tudi svojcev in drugih, ki so k nam prihajali kot prijatelji, prostovoljci, dijaki, študenti …

Testiranje zaposlenih, izločitev iz delovnih procesov, izolacije in karantene so bile stalnica delovnih procesov v domu. Število odsotnih zaposlenih se je povečevalo s slabšanjem epidemiološke slike v okolju. Nadzorovani obiski in posebna obravnava stanovalcev s sumom na COVID-19 in nameščanje posameznih obolelih v rdečo cono so bili uspešni ukrepi, da se okužba ni razširila ne v matičnem domu in ne v enoti Litija.

Na žalost pa smo z obsežnim testiranjem zaposlenih in stanovalcev v matičnem domu lani konec novembra odkrili večje število okužb. Po nacionalnih priporočilih smo naredili premestitve stanovalcev s pozitivnim rezultatom na COVID-19 v rdečo cono. V prvi fazi so nam pri tem pomagali tudi člani PGD Litija in PGD Šmartno pri Litiji. Žal se okužbe niso ustavile in ob vsakokratnih testiranjih smo prejeli pozitivne rezultate na COVID-19 tako pri zaposlenih kot pri stanovalcih. Tako smo se soočili z vsemi problemi, ki jih vključuje tovrstno množično obolevanje: veliko število obolelih, pomanjkanje kadra, težave pri dobavi materiala, delo v težkih delovnih pogojih, iskanje strokovnega kadra, prostovoljcev. Zaposlenim v zdravstveni negi in oskrbi so se pridružili trije študentje zdravstvene nege in medicine. Pomagali so zdravniki ZD Litija in tri zdravstvene tehnice, ki so bile pri nas cel mesec december. Na pomoč so prihajale ekipe nujne medicinske pomoči in ekipe za testiranje. Delo v takšnih razmerah je od vseh vključenih zahtevalo dodatno znanje in energijo. Občudovanja vredna je tudi vzdržljivost zaposlenih, ki so v nepremočljivih kombinezonih, maskah, očalih in rokavicah skrbeli za obolele.

Zaskrbljenost tako pri stanovalcih kot pri zaposlenih se je povečevala, ko smo bili soočeni s težkim in zelo težkim potekom bolezni, ko smo morali stanovalce poslati v bolnišnico in ko nekateri stanovalci niso preživeli bitke z boleznijo.

Z novim letom smo zmanjšali število okužb na SARS-CoV-2. Trenutno je 15 stanovalcev nameščenih v rdeči coni iz enote Litija. Pričakujemo, da jih bomo v roku 14 dni premestili v belo cono. Zavedamo se, da na nas še vedno preži nevarnost okužbe in da je življenje stanovalcev in delo zaposlenih v domu temu prilagojeno. Obiski zato zaenkrat potekajo v omejenem številu na način, da se v matičnem domu prijavite po telefonu v recepciji. Prav tako se je potrebno za obisk v enoti Litija dogovoriti s socialno delavko Leonido Razpotnik.

Zaposleni se trudimo, da bi utrip življenja v matičnem domu prešel v ustaljene tirnice. Dnevno potekajo individualne obravnave in dejavnosti v manjših skupinah. Dneve si krajšamo s pogovori, branjem, gledanjem televizije, kuhanjem in peko priboljškov. V enoti Litija smo pričeli s kuhanjem kosila na enoti Zarja/Rožmarin, kar so stanovalci zelo lepo sprejeli. Ocenjujemo, da bomo lahko to nadaljevali tudi v prihodnje.

Veliko upanje nam daje novo cepivo. Prva dostava cepiva v Slovenijo je stanovalcem in zaposlenim omogočila cepljenje. Prvo cepljenje je ekipa ZD Litija izvedla v nedeljo, 27. 12. 2020. Trenutno je cepljenih 91 stanovalcev in 49 zaposlenih. Vse nove stanovalce in zaposlene sproti cepimo, v kolikor si to želijo.

V zadnjih mesecih sta prišli do izraza izredna podpora in solidarnost zaposlenih v Domu Tisje in ZD Litija. Nekatere prošnje po pomoči pa žal niso naletele na pozitiven odziv. Vse to je odraz družbene odgovornosti posameznikov in pristojnih služb. Zato lahko pričakujemo konec epidemije takrat, ko bomo vsi solidarno in odgovorno delovali za skupno dobro. Želimo si, da bi se tega vsi čim prej zavedali in uzrli čim prejšnji konec epidemije.

Tretji dogodek za kakovostnejše življenje starejših v Srcu Slovenije

Avtorica članka: Anita Molka

Razvojni center Srca Slovenije je organiziral tretji dogodek v okviru projekta EU_SHAFE, ki naslavlja pametna, zdrava in starosti prijazna okolja. Cilj srečanj je bil spodbuditi k razvoju novih storitev in aktivnosti, ki bodo omogočale kakovostnejše življenje starejših. Tokrat so bile predstavljene dobre prakse iz petih evropskih držav s področja socialne vključenosti. Spletno srečanje s 15 udeleženci se je odvijalo 9. decembra 2020.

Starejši potrebujejo stik z ljudmi, zunanjim okoljem, oporo, prostor za izvajanje različnih aktivnosti, ki jih osrečujejo, in druženje. Zato so bile predstavljene dobre prakse, ki se osredotočajo predvsem na izboljšanje psihičnega počutja starejših, preprečevanje osamljenosti, izboljšanje prostorskih dostopnosti v lokalnem okolju ter pomoč na domu. Največ zanimanja s strani udeležencev je bilo za dobri praksi iz Danske in Irske. Na **Danskem** je **Občina Aarhus** ustanovila že 37 **lokalnih dnevnih centrov**, financiranih iz javnih sredstev, kjer se izvajajo različne aktivnosti, kot so vadba v skupini, petje in glasba, računalniški tečaji, ustvarjalne delavnice, predavanja, študijski krožki, igre in izleti. Tam lahko pridobijo informacije o storitvah za starejše ter poiščejo pomoč. **Irska dobra praksa** oblikuje in nudi **pomoč glede na potrebe posameznika**, pomoč izvajajo tudi prostovoljci. Storitve so zelo podobne storitvam in aktivnostim **Zavoda Oreli** iz Kamnika, predvsem v delu izvajanja manjših popravil in opravil na vrtu, izobraževanja o uporabi računalnika, različnih svetovanj in učenja jezikov. Izvajajo tudi t. i. jutranji klic, ko prostovoljec vsak dan zjutraj pokliče starejšo osebo. Po vsaki predstavitvi je sledila diskusija o primernosti dobre prakse za lokalno okolje in o tem, katere podobne aktivnosti ali storitve se v Sloveniji že izvajajo. **Roman Rener iz Zavoda Oreli** je predstavil projekt *»Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi«*, ki ga financira Ministrstvo RS za infrastrukturo. Spletna stran vsebuje podatke o dostopnosti prostora za 21 občin, cilj pa je izboljšati mobilnost slepih in slabovidnih, gibalno oviranih, starejših in šolajočih otrok. Podatki so na voljo za vse brezplačno, v kolikor pa se želi še katera občina vključiti v projekt, se lahko javi. Trenutno sta na voljo tiskana in spletna karta za gibanje po mestu, naslednje leto pa bo izdelana tudi aplikacija.

Nada Pintar iz Društva upokojencev Šmartno pri Litiji je predstavila aktivnosti, ki jih izvajajo z 19 prostovoljci. Najbolj jim

je všeč praksa, ki vključuje jutranji klic, saj njihovi prostovoljci v okviru projekta *»Starejši za starejše«* v času Covid-19 vzdržujejo stik s starejšimi preko telefona. V letu 2020 so za osem oseb uredili tudi storitev **e-Oskrba** (https://www.telekom.si/zasebni-uporabniki/ponudba/e-oskrba) Telekoma Slovenije, ki jo financira Občina Šmartno pri Litiji. E-Oskrba, ki jo bodo v naslednjem letu uredili še za štiri starejše osebe, omogoča 24-urno povezavo s centrom za pomoč na daljavo in takojšnje proženje klica na pomoč s pritiskom na gumb. Izpostavila je, da imajo v občini težave z dostopnostjo invalidnih oseb do nekaterih storitev, npr. knjižnice. Prostovoljci izvajajo tudi prevoze starejših oseb, saj je Sopotnik precej zaseden in velikokrat nedosegljiv. Poudarila je tudi, da je potrebno izboljšati oskrbo starejših ljudi, ki se vrnejo iz bolnišnic.

Udeleženci dogodka so izpostavili, da si želijo ogledati predstavljeni dobri praksi iz Irske in Danske, saj najbolje ustrezata lokalnemu okolju in odgovarjata na trenutne potrebe starejših v Srcu Slovenije. Srčno upamo, da bo kljub trenutnim neugodnim razmeram zaradi Covid-19 v drugi polovici leta 2021 že možen ogled dobre prakse na lokaciji.

Vabljeni tudi na naslednja dva dogodka v letu 2021, na katerih bodo predstavljene

dobre prakse s področja informiranja in komunikacije ter zdravja in storitev.

Zborniku Pevskega društva Zvon na pot

Avtorica članka: Katarina Kragelj

MePZ Zvon je novo sezono pričel z vajami na pevskem vikendu v CŠOD Prvine. Vzdušje je bilo drugačno kot v prejšnjih letih, a kljub temu naši zborovodkinji Mariji Celestina in korepetitorki Emi Hostnik ni manjkalo veselja in energije. Pevke in pevci smo prav tako z veseljem prepevali in prisluhnili načrtom za novo sezono, ki nam jih je predstavila zborovodkinja.

Po prvih vajah v septembru v naših društvenih prostorih smo nekako slutili, da bomo morali z vajami zopet prenehati. In tako že od oktobra ne prepevamo več skupaj. Koronavirus in z njim povezane nevarnosti so nas ponovno potisnile v izolacijo. Zborovodkinja nam po spletu pošilja pesmi, ki jih vadimo doma. Saj se potrudiš, a to vseeno ni isto. Manjkajo nam druženja, vsakoletni nastopi, sproščenost in vsakodnevno življenje. Potrudimo se in stike vzdržujemo preko računalnika, voščimo si ob jubilejih, za kar pridno skrbi naša Ančka. Prav tako krožijo med nami zanimive slike, lepe, optimistične misli, ki nam pomagajo v teh dneh prebroditi sivino in odmaknjenost.

Resnično lep, nepozaben dogodek pa se je zgodil v decembru 2020. V počastitev 130-letnice delovanja Pevskega društva Zvon je izšel zbornik. Pevke in pevci smo dobili res lepo božično darilo. Delo, ki ga je opravila naša pevka Suzana Šulek, da je zbrala in na pot pospremila zbornik, je bilo dolgotrajno, narejeno skrbno in z odliko. Za to smo ji pevke in pevci zelo hvaležni.

Želimo si, da bi bili časi prijaznejši, da bi končno lahko naš visok jubilej počastili s koncertom in našim krajanom predstavili naš resnično lep in bogat zbornik.

Na zahodu nič novega oz. je kaj novega v knjižnici?

Knjižnica Litija

Avtorica članka: Andreja Štuhec

Nezavedno nam te dni ob razmišljanju o našem poslanstvu, načrtih in ritmu dela prihajajo na usta naslovi s knjižnih hrbtov: Ljubezen v času kolere, Kuga, Esej o slepoti, Dekameron, Inferno, Nemeza.

Vztrajno me spremlja tudi Remarque, ki je v romanu Na zahodu nič novega popisoval dogodke ob koncu 1. svetovne vojne – nobenih premikov na frontah več, vsi le čakajo na premirje, še vedno pa se dogajajo smrti, nepotrebne in zato toliko bolj tragične.

Kje je vzporednica? Zdi se, da smo v letu dni poskušali narediti vse potrebno – zapovedano in priporočeno – da bi se divjanje virusa vendarle umirilo. A ko poslušamo novice, dan za dnem valovanje novih okužb, novih smrti, novih omejitev, porast revščine in bede ter novih nizkotnosti človeške nepoštenosti. Grozote in nesmisli – vse v enem paketu.

Tako vam že nekaj časa poročamo, kako so oz. kako niso odprte knjižnice. Že tako hirajoča volja do branja med ljudstvom postaja v takšnih razmerah redka kot rajska ptica – posebno če razmišljamo o tistih bralcih, ki se nam oddaljujejo, ki jih težje privabimo k branju. To so osnovnošolci in dijaki na eni strani, na drugi pa tudi zaposleni aktivni odrasli. Knjižnicam v teh dneh ne ostaja dosti orodij, mehanizmov, s katerim bi prepričevali in nagovarjali k branju.

To je po neki strani velik paradoks: strokovnjaki nam pripovedujejo o stiskah, brezupu, ki se loteva ljudstva – tudi mladih – pa vendar je znano, da je ravno v literaturi velikokrat ključ, ki daje voljo do življenja, navdihuje, pomirja in spodbuja duha.

Seveda knjige ne rešijo vseh težav, sem pa prepričana, da budijo v nas najboljše in zato prepričujejo, da iščemo poti in cilje.

V knjižnico prihajajo novi naslovi, nove uspešnice – pripravljamo jih za vas, spoštovani bralci in bralke: prihajajte k nam in poskrbeli bomo, da boste brali dobre knjige. Ne pozabljamo niti na preverjene naslove (Čas čudežev, Tek za zmajem, Samotnost praštevil, Poletna knjiga, Čudo, Kradljivka knjig, To noč sem jo videl, Alamut, Ločil bom peno od valov …), ki so nas že davno tega prepričali, da jih je vredno vedno znova jemati v roke in z njimi vztrajati, dokler se ne zdani.

Februar je bil včasih obložen s kulturnimi dogodki, med katerimi smo lahko prebirali. Letos nas bodo nagovarjali spletni, televizijski in radijski. Seveda kultura ni nikamor odšla; še vedno jo živimo.

In ker se vsak dan znova zdani, naj vam družbo delajo tudi prijateljice knjige.

Tamburaški orkester Šmartno v letu 2020

Avtorica članka: Nataša Zavšek

Načrti članov Tamburaškega orkestra Šmartno za leto 2020 niso bili nič manj ambiciozni kot vsako leto do sedaj. Izvedba letnega koncerta, udeležba na državnem festivalu tamburašev in mandolinistov Slovenije, sodelovanje na tamburaškem seminarju, izvedba projekta Latino Martini in še mnogo drugih nastopov, vendar je znana situacija z virusom Covid-19 preprečila njihove načrte.

Januar je bil za tamburaše precej obetaven. Dva opravljena nastopa v domači občini in izven ter intenzivne priprave na letni koncert in državni festival. Poleg vsakotedenskih vaj orkestra so tamburaši pridno vadili program tudi doma, potekale so organizacijske priprave (letaki, vabila …), vendar nihče ni pričakoval, da se bo en teden pred dogodkom vse spremenilo. Priprave, vaje in dogodki so morali počakati. Tamburaši so ostali v stikih zgolj na daljavo in zbirali utrinke iz domače karantene, ki jih lahko najdete na njihovi Facebook strani (Tamburaški orkester Šmartno). Poletje je prineslo nekaj sproščanja in s tem omogočilo nastope v Šmartnem in bližnji okolici, toplo vreme pa je dopuščalo vaje na prostem. Z igranjem so presenetili tudi dolgoletno tamburašico Marjanco Vidic ob praznovanju sedemdesetletnice. Z optimizmom so pričakovali jesen in z njo priprave na državni festival ter veliki projekt Latino Martini, vendar je višja sila zopet onemogočila skupinsko muziciranje. Tamburaši so našli pot in zaključili praznični december in s tem leto 2020 skupaj, a vendar narazen. Posnetek, ki so ga pripravili vsak iz

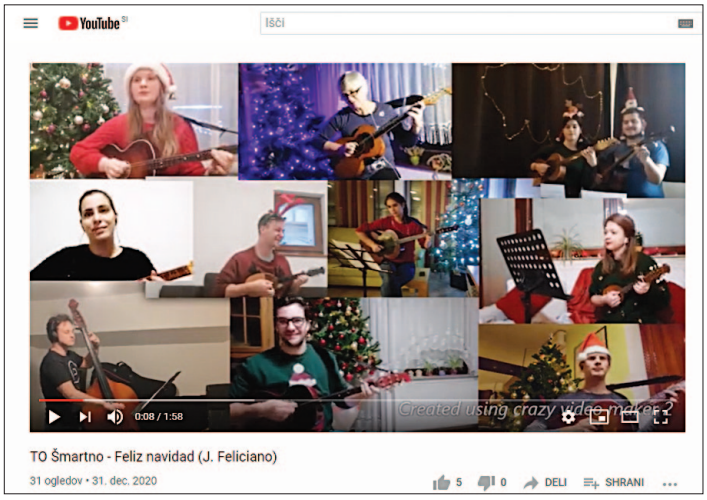

svojega doma, si lahko ogledate na njihovi Youtube strani (Tamburaški orkester Šmartno).

Dirigent in umetniški vodja Tamburaškega orkestra Šmartno **Štefan Vidic** v tem času prijazno nagovarja: *»Verjamem, da je marsikateremu članu orkestra žal, da ne more predajati glasbene izkušnje publiki in verjamem, da je pomanjkanje tamburaške glasbe v domačem kraju velik primanjkljaj, o katerem v teh časih niti ne razmišljamo, a nas vsake toliko spremlja misel, kako pogrešamo živo kulturo – »zdravilo za dušo«. Ravno zato verjamem v vse vas, tamburaše, kulturnike, predrage poslušalce, da je sedaj čas, ko se lahko povežemo na nivoju, kateremu v preteklosti nismo dajali pretiranega poudarka. Vem, da bodo v prihodnosti ponovno dogodki, kjer se bomo lahko videli, ustvarjali spomine in predvsem kakovostno kulturo ter glasbo. Uspeli bomo prebroditi čas prepreke, ko nas napada nevidni sovražnik, zato vam vsem želim zdravja ter veliko uspeha v času, ki nam prihaja naproti.«*

Zaposlovanje in šolanje v policiji

Avtor članka: Policijska postaja Litija

Če si želite postati policist ali policistka, se lahko po zaključeni srednji šoli vpišete na Višjo policijsko šolo v Tacnu. Vpisi bodo potekali enako kot na ostalih višjih šolah, razpis pa je predviden februarja 2021.

To šolsko leto bomo iskali med 150 in 200 novih policistov in policistk.

Seveda se morate najprej vpisati, in če ste sprejeti, dobite pravo pogodbo o zaposlitvi. Takoj vam začne teči delovna doba, začnete dobivati plačo, študij pa je brezplačen. Imate možnost nastanitve v Tacnu v Policijski akademiji, kjer vam ponujamo tako bivanje kot tudi izobraževanje, šport, knjižnico, pa tudi plačo, delovno dobo, praktično vse, kar boste potrebovali v dveh letih študija.

Ko uspešno zaključite prvo leto, se vpišete v drugi letnik, pogodba se vam podaljša. Ko opravite vse študijske obveznosti, se z vami sklene delovno razmerje za nedoločen čas in pričnete z delom na eni izmed policijskih postaj.

V razpisu so navedeni vsi pogoji, ki jih morate izpolnjevati, temu pa sledijo še fizični in psihični testi. Na spletni strani policija.si si lahko vse te pogoje tudi pogledate in se z njimi podrobno seznanite.

Za podrobnejšo in neposredno seznanitev z delom policistov vam nudimo tudi možnost obiska policijske postaje. Na policijski postaji vam bomo predstavili delavnik policista, pokazali opremo in vam z veseljem odgovorili na vaša vprašanja.

Vprašanja lahko naslovite tudi na elektronski naslov zaposlitev.pulj@policija.si. Na ta naslov lahko tudi sporočite željo po obisku policijske postaje, lahko pa se tudi sami zglasite na najbližji policijski postaji. Veliko našega dela je predstavljenega tudi na facebook strani Policijske uprave Ljubljana, kjer smo vam prav tako dosegljivi.

Če se boste odločili za delo v policiji, ne zamudite vpisa v študij in se nam pridružite.

S čim vse se boste v službi srečali: s svojim delom boste pomagali ljudem in skrbeli za varnost državljanov, imeli boste dinamično delo, ki prinaša veliko izzivov. Na začetku je to predvsem delo na terenu kot policist na policijski postaji, kjer boste opravljali naloge v patruljah, preiskovali boste različna kazniva ravnanja, obravnavali prometne nesreče, obravnavali različne dogodke, izvajali intervencije ob različnih dogodkih, skupaj z občani skrbeli za varnost v lokalnih okoljih in nabirali izkušnje za vaše nadaljnje delo v policiji.

Vabljeni k vpisu!

Boj proti nasilju v družini

Avtorica članka: Simona Lokar

V času ukrepov proti širjenju novega virusa je marsikdo postavljen v okoliščine s povečanim tveganjem doživljanja nasilja v družini. Žrtve nasilja v času izoliranosti še težje pokličejo na pomoč, prav tako se s tem zmanjšuje tudi možnost prepoznavanja njihovih stisk. Tudi na Centru za socialno delo Osrednja Slovenija – Vzhod se zavedamo, da je žrtvam s tem omejen dostop do podpore in pomoči, zato je potrebno poudariti, da obravnava nasilja v družini v vseh strokovnih službah teče nemoteno, enako kot pred uveljavitvijo ukrepov, in je prednostne narave.

Krog nasilja, v katerem se znajde žrtev nasilja v družini, se nikoli ne prekine sam od sebe, zato spodbujamo vse, ki doživljajo nasilje, da si čim prej poiščejo strokovno pomoč in nasilje prijavijo, ker bo samo tako lahko obravnavano. Še posebej pa je sedaj pomembna pomoč socialne mreže, torej pomoč sosedov, sorodnikov ter dru-

gih, ki zaznajo, da je nekdo žrtev nasilja, da le-to prijavijo, predvsem pa če je žrtev otrok.
Pokličejo lahko številko **policije 113**, podajo anonimno prijavo na številko 080 1200 ali uporabijo splet za e-prijavo nasilja v družini. Prijave se lahko podajo tudi na posameznih enotah Centra za socialno delo Osrednja Slovenija – Vzhod (Domžale, Kamnik, Litija) osebno ali po telefonu. Ob nujnih situacijah, ki se zgodijo izven poslovnega časa centra za socialno delo, pa se prijava poda na policiji, ki aktivira **interventno službo centra**, ki pomaga žrtvi nasilja.
Žrtve nasilja imajo možnost umika v krizne centre za pomoč žrtvam nasilja, prav tako lahko pokličejo na nevladne organizacije, ki nudijo pomoč.
S 1. januarjem 2021 se je odprla tudi **24-urna svetovalna linija SOS telefona** za ženske in otroke – žrtve nasilja. Svetovanje na brezplačni, anonimni in zaupni telefonski številki **080 11 55** bo tako na voljo 24 ur na dan, vse dni v tednu.

Nasilje v družini je prepogosto še vedno skrito, javnost pa zanj izve, ko je včasih za žrtve že prepozno. Bodimo pozorni en na drugega in čas, ki ga preživljamo skupaj, namenimo spoštovanju, razumevanju in podpori drug drugemu.

KONTAKTI ZA POMOČ ŽRTVAM NASILJA
113 – POLICIJA
01 724 63 70 – Center za socialno delo OSV, **enota Domžale**
01 830 32 80 – Center za socialno delo OSV, **enota Kamnik**
01 890 03 80 – Center za socialno delo OSV, **enota Litija**
031 233 211 – **Ženska svetovalnica** – krizni center (24 ur na dan)
080 11 55 – **SOS telefon za žrtve nasilja** (24 ur na dan)
01 43 44 822 in **031 770 120 – Društvo za nenasilno komunikacijo**, Ljubljana, dosegljivi vsak delovnik med 8.00 in 16.00

Jaslice

Avtor članka: Benjamin Bizant

Veseli smo, da so nas trenutne razmere spodbudile k izdelavi zunanjih jaslic. Ob tem smo odkrivali nove možnosti za prikaz rojstva Božjega sina. Lotili smo se tesarskih del in mizarsko-umetniških del. Oblika jasličnih figur je nastala pod roko Neže Dacar. Fantje smo te figure izžagali in postavili na pravo mesto. Še pred tem pa smo poskrbeli za streho, da so jaslice varne pred dežjem in snegom.

Pri delu so nas vsak dan spodbujali mimoidoči, ki jih je bilo zelo veliko. Celo policiste je zanimalo, če kaj prodajamo, in so bili zadovoljni, ko smo razložili, da postavljamo jaslice. Jaslice smo vsak večer pokrili, da smo bistvo prihranili za božični večer. Postavili smo jih tudi znotraj cerkve, da so razveseljevale ljudi, ki so prihajali k bogoslužju. Hvala vsem za prejete darove, spodbude in sodelovanje pri nagradni igri. Postavljali smo jih Domen, Matej, Jakob, Neža, Benjamin in nekaj malih pomočnikov.

Dogodki v ZD Litija

Avtor članka: Zdravstveni dom Litja

V začetku januarja je v zobozdravstveni službi zbolela zaposlena oseba s COVID-19. Ker smo podatek dobili pozno zvečer in epidemiološka slika ni bila jasna, smo se po dogovoru z NIJZ odločili, da naslednji dan, 13. 1. 2021, vse zobozdravstvene ambulante zaustavimo, zaposlene napotimo v preventivno karanteno, z razlogom da preprečimo širjenje virusa med zaposlenimi in na bolnike. Takoj smo se dogovorili za nadomeščanje z zobozdravniki koncesionarji, tako da je bilo za vse občane z akutnimi zobozdravstvenimi težavami tisti dan poskrbljeno. Intenzivno smo se lotili epidemiološke analize, takoj testirali vse zaposlene in po ponovnem razgovoru z NIJZ že naslednji dan odprli vse ambulante, z izjemo ene. Ta je bila zaprta 10 dni, za bolnike pa so poskrbele sosednje ambulante ali se jih je prenaročilo. Vsi zaposleni so prvi teden opravljali dnevno testiranje s hitrim antigenskim testom, še 14 dni pa tedensko PCR test. Izkazalo se je, da se je okužba razširila le na dva zaposlena, zato ukrepe ocenjujemo kot zelo učinkovite. Zaradi pravilne uporabe osebne varovalne opreme pa se okužba ni razširila na nobenega pacienta.
Vsem občanom se za nevšečnosti iskreno opravičujemo.
Kot vzpodbujamo naše zaposlene, pozivamo tudi vse občane, da se vsi po najboljših močeh držimo predpisanih navodil. Nošenje mask, razkuževanje rok in predpisana socialna razdalja so nepogrešljivi. Prav tako pa pozivamo in priporočamo da takoj, ko bo na voljo cepivo proti COVID-19 za Vas, da se zanj odločite.
Samo skupaj lahko premagamo epidemijo in vrnemo življenje na stare-nove tirnice.

Hvala vsem Božičkom za en dan

Avtor članka: Kolektiv zaposlenih na Centru za socialno delo Osrednja Slovenija – vzhod, Enota Litija

Leto 2020 je prineslo veliko sprememb, za marsikoga bitk in stisk, a tudi nekaj nezanemarljivih svetlih trenutkov. Kljub omejitvam in aktualnim ukrepom smo bili na Centru za socialno delo Osrednja Slovenija – vzhod, Enota Litija neizmerno veseli, ko smo konec oktobra izvedeli, da vseslovenska humanitarna akcija Božiček za en dan bo.

Kot že vsa leta do sedaj smo bili povabljeni k sodelovanju, z vašo pomočjo pa smo 149 otrokom in 30 odraslim iz socialno in materialno ogroženih družin ter rejniških družin pričarali praznične nasmehe na njihovih obrazih.
Naj bo leto 2021 nov začetek, mi pa vam v koraku z dnevi želimo vse dobro.

Veseli december v Kostrevnici

Avtorica članka: Tamara Zaletelj, KS Kostrevnica

December – najbolj čaroben, iskriv, najlepši mesec v letu. Letošnji pa je bil malo drugačen, a za našo krajevno skupnost vseeno vesel!

Smrekica (foto: Miha Habe)

Tako kot vsako leto smo tudi letos 5. 12. 2020 na predvečer sv. Nikolaja organizirali miklavževanje. Kako pa je potekalo letos? Miklavževi prijazni pomočniki so se zbrali ter skrbno pripravili darila za naše otroke in jih razvozili po domovih. Otroci so bili tudi letos zelo pridni, zato so prejeli lepa darila v obliki igrač in sladkarij. Miklavž pa sporoča: »*Dragi otroci, bodite zelo pridni še naprej in vas obiščem ponovno drugo leto!*« Po miklavževanju smo se tudi letos odločili, da kljub vsemu v našo krajevno skupnost prinesemo malo veselja ter decembrskega vzdušja, zato smo 19. 12. 2020 postavili smrekico in prižgali lučke.

Izvrsten konec lanske sezone – dva osvojena naslova državnega prvaka

Avtor članka: AMD Šentvid

Gal Hauptman, 16-letni Vintarjevčan, član AMD Šentvid pri Stični, je bil ob koncu lanske tekmovalne sezone najvišje uvrščeni tekmovalec motokrosa v kategoriji MX125 in cross countryju, kategorija XC Junior do 23 let.

Zadnjih deset let je Galovo življenje razpeto med šolo in motošportom. Strast in veselje do motorja ne pojenjata, temveč se z leti samo še stopnjujeta. Pravi, da si življenja brez motorja in športa sploh ne predstavlja, kar dokazuje tudi s svojimi dosežki. Na tekmovalni poti je nanizal vrsto dobrih rezultatov. Med večje dosežke pa bo zagotovo lahko zapisal lanskoletni osvojeni naziv državnega prvaka v motokrosu v kategoriji MX 125 ter naziv državnega prvaka v cross countryju, kategorija XC Junior. V pretekli sezoni je bilo kljub epidemiji novega koronavirusa izpeljanih šest dirk za državno prvenstvo v motokrosu. Na petih dirkah je Galu uspelo stati na najvišji stopnički zmagovalnega odra, zadnjo pa je moral zaradi težav z motorjem izpustiti. Svojo nadarjenost pa zadnji dve leti preizkuša tudi v enduro cross countryju. V lanskem letu je organizatorju uspelo izpeljati tri dirke za državno prvenstvo, dve pa sta bili zaradi slabih epidemioloških razmer odpovedani. Tudi v tej disciplini mu je uspelo pomesti s konkurenco in si priboriti še en naslov državnega prvaka.
V letošnji sezoni so pred njim novi izzivi. Iz 125-kubičnega motorja bo presedlal na 250-, v kategorijo MX2. Tekmoval in boril se bo s še bolj izkušenimi in močnejšimi tekmeci. Zaveda se, da so pred njim težke preizkušnje in veliko dela, saj želi svojo uspešno tekmovalno pot tudi po prestopu v višjo kategorijo nagraditi z novimi uspehi. Zato tudi v času zime intenzivno dela na fizični kondiciji, sledili pa bodo tudi treningi na motorju. Gal upa, da bo letošnja sezona kljub koronavirusu izpeljana po koledarju in da bodo tekme potekale ob glasnem navijanju gledalcev ob progi, ki so pomemben del celotnega športnega dogajanja.

Celovita oskrba vida

Avtorica članka: Kaja Popelar Sevljak

Da želi izdelovati očala, se je Manja Sevljak odločila ob zaključku osnovne šole in se vpisala na srednjo šolo za finomehaniko optiko. Pri delu v uveljavljenih optikah v Ljubljani je svoje znanje nadgrajevala s pomembnimi izkušnjami, vendar je želela delati v domačem kraju. Kot najemnica je 1997 odprla svojo optiko v Litiji: Optiko Manja.

Znanje obrti je nadgrajevala z izobraževanjem pri OZS, pri kateri je 2008 pridobila naziv mojster očesne optike. Ker svet optike že dolgo ni le moški svet, je Manji Sevljak pridobivanje specialnih znanj pomenilo izziv in motivacijo. Spoznala je, da je optometrija (optometrist je specializiran strokovnjak za preglede vida, predpis očal ali leč, odkrivanje očesnih abnormalnosti …), v svetu priznana kot neodvisna in regulirana zdravstvena dejavnost, pri nas še vedno v povojih.
Ob obiskovanju znanstvenih in strokovnih konferenc v tujini in odkritju možnosti svojega poklicnega razvoja se je odločila za dodiplomski študij na Hrvaškem. Pridobila je naziv bacc. inženir optike – optometrije in se še isto leto (2014) vpisala na magistrski študij na Aalen Univeristy v Nemčiji, ki ga izvajata New England College of Optometry iz Bostona in Pacific University College of Optometry iz Oregona. Uspešno je opravila vse izpite v Ameriki in Nemčiji ter leta 2017 z odliko zaključila študij Master of Science in Vision Science and Business (MSc. Optometry).
V Sloveniji imamo le sedem specialistov z nazivom magister optometrije; njihove sposobnosti morate nujno ločevati od optikov, ki vam prodajo ali izdelajo očala.
Manja Sevljak skrbno nadgrajuje znanje z novimi spoznanji stroke. Svoja spoznanja deli v strokovnih revijah in predava v okviru Društva očesnih optikov Slovenije.
V domači optiki v Litiji skrbi za preglede vida in predpis očal, kontaktnih leč in drugih specialnih pripomočkov. Ker se zaveda pomembnosti celovite oskrbe vida (kar je njena vizija), si prizadeva, da v svoji optiki ponudi strokoven pregled in vso nadaljnjo diagnostiko ter izdelavo očal oz. drugih pripomočkov.
Skrbi za korektnost storitev in vsem strankam zagotavlja kakovostne, strokovne in standardizirane storitve. Ekipa zaposlenih se nenehno izobražuje in ohranja povezanost z zdravstveno stroko, zato poskrbi, da strankam z zdravstvenimi težavami ustrezno svetuje.
Optometrija in optika Manja strankam ponuja vrhunsko opremljeno ambulanto, izvajanje specialističnih očesnih pregledov, predpis ter izdelavo očal (tudi po naročilnici ZZZS), slikanje očesnega ozadja in drugih specialističnih meritev. Svoje storitve izvajajo s skrbjo in mislijo, da rešitve za težave vedno poiščejo v dogovoru s stranko in v iskanju njenega zadovoljstva.
Za vprašanja, naročanje in nasvet so v Optiki Manja vedno dosegljivi. Pokličite jih na 01 898 51 56 ali 031 702 275 ali pa jim pišite: info@optometrija-optikamanja.si.

»Kadrovska? Ne rabimo, to pri nas dela tajnica«

Avtor članka: Lilijana Mandelj

Klic direktorice uspešnega podjetja s cca 40 zaposlenimi v živilski dejavnosti na dan pred Božičem ob 11.23 uri: *»Lilijana, smo odpustili eno starejšo delavko, so me ravnokar klicali iz Zavoda, da ne bo šlo skozi, da odpoved ni v redu. Če pa ona podpiše, da se strinja z odpovedjo, pa ne bo dobila nadomestila. Kaj naj naredimo? Lilijana pomagajte«.*

Take situacije dokazujejo, da o kadrovski le ne vemo vsi vse, kot je splošno mnenje tudi pri podjetnikih in da kadrovska ni samo prijava/odjava delavca preko eVem ter copy-paste muštra pogodbe o zaposlitvi, ki smo ga dobili kdo ve od kod in kdaj.

Sem Lilijana Mandelj, univ. dipl. ekon. in se že 26 let ukvarjam s kadri. Nekaj let z izobraževanjem kadra, nato več kot 16 let z vodenjem kadrovske funkcije v večjih proizvodnih podjetjih (SVEA Lesna Litija, Livar, Gorenje Tiki, Polzela). Delala pa sem tudi kot podjetniška svetovalka v Centru za razvoj Litija. Vse te različne delovne izkušnje so pripomogle k odločitvi o samostojni podjetniški poti. Tako sem že od 2016 samostojna podjetnica v INVITA NOVA s. p. Posel se je v dveh letih razširili do te mere, da sem ustanovila podjetje HRM rešitve d. o. o. Pisarno imamo v Ljubljani in nudimo kadrovske storitve malim in srednjim podjetjem po celi Sloveniji, ne glede na panogo in število zaposlenih. Naša najmanjša stranka ima enega zaposlenega, največja pa 186 zaposlenih. Delujemo tako v proizvodnih podjetjih (lesarji, kovinarji, živilci, vrtnarije…) kot v storitvenih podjetjih (IT, trgovina, gostinstvo, gradbeništvo…).

»Skrbimo za urejena kadrovska razmerja za zaposlene in za pravno varnost direktorja.«

Skupaj z ekipo direktorjem pomagamo pri:
- **iskanju in selekciji ustreznega kadra**, vodenju postopka zaposlitve,
- pridobivanju subvencij za zaposlitev, **pridobivanju delovnih dovoljenj za tujce**,
- **urejanju kadrovskega področja v podjetju** (personalne mape, sistemizacija delovnih mest, plačni sistemi, sistemi nagrajevanja, interni pravilniki, invalidska problematika, odpuščanja, delo s težavnimi zaposlenimi, bolniške, zastopanje v inšpekcijskih postopkih,
- **zahtevnejših kadrovskih procesih**, npr. prenosi zaposlenih med podjetji v primeru pripojitev, prodaj ipd., zmanjšanje števila zaposlenih, reorganizacije, mediacija v delovnih razmerjih.

Izvajamo odprta **izobraževanja s področja delovno pravne zakonodaje**, dvakrat letno izvedemo »Kadrovsko šolo« za vse, ki izvajajo kadrovska opravila v malih in srednjih podjetjih ter delavnice na teme: Letni dopusti, Pogodba o zaposlitvi (sklepanje in prenehanje), ABC delovnopravne zakonodaje. Prav tako pa preko različnih projektov drugih inštitucij izvajamo programe za iskalce.

Podjetnici smo seveda svetovali kako rešiti nastalo situacijo glede neustrezne odpovedi starejši delavki in zadeva se je uspešno rešila, v korist delavke in podjetja.

Če ste podjetnik/podjetnica in imate zaposlene, lahko za kadre pomagamo tudi vam.
Lilijana Mandelj, 051 634 789,
lilijana@hrm-resitve.si, www.hrm-resitve.si

Rešitev sudokuja (igra na strani 4)

5	3	9	8	1	6	2	4	7
4	1	6	2	9	7	5	8	3
8	2	7	5	4	3	6	1	9
7	6	4	1	5	9	3	2	8
2	5	3	7	6	8	4	9	1
1	9	8	3	2	4	7	6	5
9	8	2	4	3	5	1	7	6
3	7	1	6	8	2	9	5	4
6	4	5	9	7	1	8	3	2

Bremena v življenju te
niso zlomila,
a bolezen iz tebe vso moč
je izpila.
Za tabo ostala je
velika praznina.

ZAHVALA

JANEZ HAUPTMAN

18. 6. 1956–27. 11. 2020

Ob prezgodnji in boleči izgubi dragega Janeza se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem za darovano cvetje, sveče, svete maše, denarno pomoč ter vsem, ki ste nam osebno ali pisno izrazili tolažilne besede. Hvala pogrebni službi, pevcem, župniku Marku in Jožetu, Slavku za poslovilne besede in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.
Hvala vsem, ki ste ga spoštovali in ga boste ohranili v lepem spominu.

Žalujoči: Silva, Tomaž in Janja z družino

Življenje celo si garala,
vse za Boga, dom in zemljo dala,
le sledi ostale so povsod
od dela pridnih tvojih rok.

ZAHVALA

V 82. letu nas je tiho zapustila

ANGELA ŠEPEC

(27. 8. 1938–19. 12. 2020)
s Primskovega 5, Primskovo na Dolenjskem.

Iskrena hvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za pomoč, darovano cvetje, sveče in svete maše ter vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti. Zahvala gre tudi Bolnišnici Trbovlje, patronažni sestri Tini ter osebju Doma Tisje. Posebna zahvala gre župniku g. Jožetu Hauptmanu za lepo opravljen cerkveni obred, pogrebnemu zavodu Perpar, ge. Marinki Vidgaj za ganljive besede slovesa ter pevcem iz Šentvida in zborovodju Robertu Markoviču.
Iskrena hvala vsem.
Žalujoči: vsi njeni

Bolečina je tu, ki zmaga,
zmeraj, od rojstnega joka do ure kasne.
A takrat, ko sama v sebi ugasne,
pride ponovno angel neskončno mil
in reče: Konec je, dosegel si cilj.
Bolečina postane mila . . .
(T. Pavček, Angel za bolečino)

ZAHVALA

za sočutje, podporo, pomoč in spoštovanje ob smrti naše drage

ANE ŠTUHEC

iz Zavrstnika
(8. 6. 1929–19. 12. 2020).

Bolečino in žalost ob njeni smrti ste z nami delili s svojo prisotnostjo ob slovesu in z izrečenim ter pisnim sožaljem, darovanim cvetjem, svečami in mašami. Vsi sodelujoči pri pogrebnem obredu ste skrbno in dostojno poskrbeli za njeno slovo. Hvala vsem, ki ste spoštovali njeno delavnost in poštenost, ki ste ji življenje lepšali na kakršen koli način in ji pomagali. Hvala, da ste jo imeli radi.
Bila je krasen človek; bila je preprosta, a čuteča in ljuba mama. Zelo jo pogrešamo.
Vsi njeni

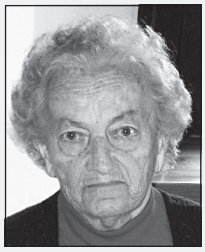

Iz njive te tudi huda vročina ni pregnala,
ko za otroke si garala,
da kruha si jim dala.
Počivaj v miru.

ZAHVALA

Od nas se je poslovila

IVANKA MRZELJ

(po domače Božičkova Ivanka), roj. Kozlevčar,
15. 5. 1927–13. 12. 2020.

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom iz Jelše in Tenetiš, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje, darovane maše, podarjeno cvetje in sveče. Zahvaljujemo se g. župniku Marku Mohorju Stegnarju za lep obred in JP KSP za opravljen pokop.
Iskrena hvala tudi dolgoletni osebni zdravnici dr. Milojki Juteršek, patronažni sestri ge. Tinci Berčon, dr. Marku Kolšku ter osebju Doma Tisje, enote SVC Litija.
Hvala vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.
Žalujoči: sin Rudi z družino

Ko tvoje zaželim si bližine, grem tja, v ta mirni kraj tišine.
Tam srce se tiho zjoče, saj verjeti noče,
da te več med nami ni.

ZAHVALA

Tiho, kot je živela, tako nas je tudi zapustila
naša draga mama, stara mama, tašča in sestra

ŠTEFANIJA HAUPTMAN,

15. 12. 1934–19. 12. 2020,
iz Zgornje Jablanice.

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sovaščanom in prijateljem za izrečeno sožalje, podarjene sveče in cvetje. Hvala g. župniku, KSP Litija, pevcem in trobentaču.

Sinova Bojan in Štefan z družinama

Od rojstva pa do smrti,
je vsak človek v času ujet,
skozi letne čase,
riše svojo bežno sled . . .,
kar prihaja, kar odhaja,
Božja roka mu deli.

ZAHVALA

Kljub lepi starosti, pa vendar iznenada, nas je zapustila

MARIJA ZAMAN,

roj. Fortuna,
5. 7. 1931–7. 12. 2020, iz Gradišča.

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem za izrečeno sožalje, darovane sveče, svete maše in darove. Hvala g. župniku Marku Mohorju Stegnarju za lepo opravljen obred, pevcem Lipa za zapete pesmi, Gašperju za slovo s trobento, pogrebni službi KSP Litija in vnukinjama Mateji in Špeli za ganljiv govor.
Vsem in vsakemu posebej še enkrat iskrena hvala.
Ne bomo tožili ker si odšla, hvaležni smo, ker si bila.
Vsi tvoji

Kogar imaš rad, nikoli ne umre,
le daleč, daleč je . . . . . .

ZAHVALA

ob izgubi mame, babice in prababice

MARIJE MIMI SMREKAR

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje. Zahvaljujemo se osebju Doma Tisje za dolgoletno skrb in nego naše mame. Zahvala tudi msg. gospodu Dušanu Hauptmanu za tihi obred slovesa, ge. Marinki Vidgaj za poslovilni govor ter pogrebni službi KSP Litija. Hvaležni smo vsem, ki ste se poslovili od naše drage mame ali ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

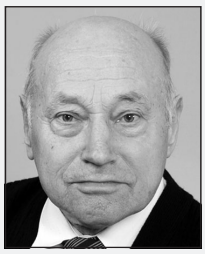

Ljudje, ki jih ljubimo, ne gredo proč,
z nami hodijo nevedoč.
Ne vidimo jih in ne slišimo, a vendar so z nami,
še vedno ljubljeni, pogrešani, nam najdražji.

V SPOMIN

V mesecu vinotoku se je od nas poslovil naš najdražji

SLAVKO ČEŠEK,

Lukežev Slavko, iz Jablaniških Laz (1937–2020).

Ni besed, ki bi nas potolažile, ni solz, ki bi oprale bolečino iz naših src, ostali so le dragoceni spomini, ki nas učijo živeti naprej. Bil si prijazen in vedno nasmejan, zadovoljen, razumevajoč. Veliko je sadov Tvojih pridnih rok, doma in v okolici. Živel si tiho in skromno, tako si tudi odšel. Bil si dober človek, ostal boš naš velik vzornik. Hvaležni smo za milost, da smo lahko živeli s Teboj. Večno boš z nami, ljubljen, pogrešan, nam najdražji. Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom in prijateljem, ki ste nam ob teh težkih trenutkih stali ob strani. Hvala za izrečeno sožalje, poklonjeno cvetje in sveče. Iskrena hvala gospodu župniku Marku Mohorju Stegnarju za poslovilne besede in lepo opravljen obred, delavcem KSP Litija, trobentaču in pevcem za ganljivo zapete žalostinke.
Njegove: žena Milena ter hčerke Ana Marjeta, Milena in Slavi z družinami

Ne bomo tožili, ker si odšla.
Hvaležni bomo, ker si bila.

V SPOMIN

Zapustila nas je draga mama

ANI TOMAŽIČ

iz Lupinice.

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečene besede sožalja, za darovane svete maše, cvetje in sveče.
Zahvala velja tudi negovalkam Doma Tisje.

Vsi njeni

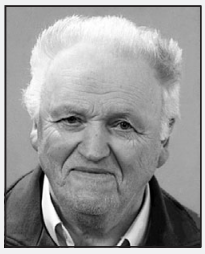

Si bil kot sonce življenja sijaj,
za vse svoje ljubezen razdal,
si kot zvezda svetleča,
naj ti v nebesih dana bo sreča.

SPOMIN

IGNACIJ CIZERLE

(30. 5. 1930–26. 2. 2020)
iz Zavrstnika, Šmartno pri Litiji

Mineva leto dni, odkar smo ostali brez tebe naš dragi ati, dedi, svak . . .
Pogrešamo te.
Zahvaljujemo se vsem, ki ga ohranjate v spominu, prinašate cvetje, prižigate svečke in postojite ob njegovem grobu.

Vsi njegovi

Dobrota tvojih rok ne mine,
čas ohranja nam spomine
in hvaležna misel nate.

V SPOMIN

MICI PRIMC

(naše mame),
1932–2007,
iz Šmartnega.

Hvala vsem, ki se jo spominjate.

Vsi njeni

Pozabljeni rojak Miha Pregel

Avtor članka: dr. Jernej Kotar

Z našimi kraji je na tak ali drugačen način povezanih mnogo pomembnih posameznikov. Pomena nekaterih se zavedamo dobro, drugih pa zelo malo ali sploh ne. Med slednje zagotovo sodi Miha Pregel, ded mnogo bolj znanega Nobelovega nagrajenca Friderika Pregla.

Miha Pregel se je rodil 23. septembra 1791 v kmečki družini na Ustju, tedaj še samostojnem kraju tik ob Šmartnem pri Litiji. Pot ga je že v mladosti zanesla v Ljubljano, kjer se je leta 1822 zaposlil v komendi Nemškega viteškega reda. Prvih trinajst let je služboval kot kontrolor, nato pa je napredoval v upravitelja in to ostal do leta 1876. V deželni prestolnici se je dobro znašel, se vključil v javno življenje in si pridobil velik ugled. Leta 1829 je pristopil h Kranjski hranilnici ter bil v letih 1846–1860 in 1865–1870 član ravnateljstva, v vmesnem obdobju je deloval kot kurator, nazadnje pa je postal njen častni član. Od leta 1836 je bil dejaven tudi v Kranjski kmetijski družbi, v kateri je bil dolga leta blagajnik in član stalnega odbora. Kot izjemen finančni strokovnjak je postal tudi blagajnik kranjskega Deželnega muzeja. Po zaslugi njegovega marljivega dela in skrbnega gospodarjenja je ustanova v kratkem času postala finančno stabilna, kar ji je omogočilo hitrejši razvoj.

Močan pečat je pustil tudi v družbenem življenju. Že leta 1823 se je včlanil v Filharmonično družbo, ki ga je pozneje izvolila za častnega člana. Že zgodaj je pokazal naklonjenost slovenskemu narodnemu gibanju in pomagal Janezu Bleiweisu pri ustanovitvi Kmetijskih in rokodelskih novic. Gojil je stike s Prešernom in drugimi slovenskimi intelektualci. Posebne zasluge si je pridobil z zbiranjem denarja za postavitev spomenika Matiji Čopu. Akcijo zbiranja prispevkov je izvedel tako spretno, da so z njimi ne le postavili obeležje Čopu, temveč obnovili tudi Vodnikov in Linhartov spomenik. Največje priznanje za dolgoletno delo je dobil 27. novembra 1867, ko je bil izvoljen za častnega meščana Ljubljane. Umrl je v visoki starosti 19. maja 1877.

Blagostanje njegove številčne družine je zelo prizadela ukinitev fevdalizma leta 1849, saj so dohodki komende močno upadli, s tem pa tudi njegova plača. Naslednjih nekaj let je izpad prihodka nadomeščal kot blagajnik Deželnega muzeja. Med njegovimi otroki je najbolj znan sin Rajmund, ki je v marsičem sledil očetovim stopinjam. Septembra 1869 se mu je v Ljubljani rodil sin Friderik, bolj znan kot Fritz, ki je leta 1923 prejel Nobelovo nagrado za kemijo.

Pogled z Ustja proti Šmartnemu pri Litiji leta 1914 (© dLib)

Šmartno